

309705

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 6.

చెన్న పట్టణము 1919వ సం॥ అక్టోబరు నెల 10వ తేది శుక్ర వారము

NO. 157

సంపుటము. ౬

సిద్ధాంతి నా మ సంచితృ ర ఆ శ్వ యు జ మా స జహుళ కథను.

సంచిక ౧౫౭

అమృతాంజనము

తలనొప్పులకు క్రసిద్ధి కెక్కింది. ఇతర వీధిమైవ నొప్పులను కూడ మా అమృతాంజనమును వాడి సంతోషాత్ముల సయమగును. సులభ వెల 0-8-0 అణాలు.

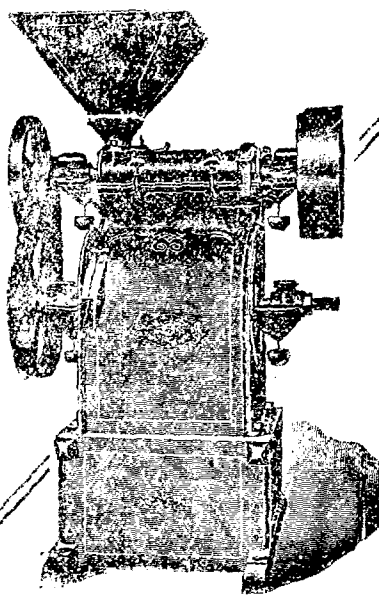
మోహినితైలము రు 0-12-0

తామర తైలము 0-6-0

దంతచూర్ణము 0-2-0

అమృతాంజనం డిపో,

6, తంబుకెట్టి పేథి, మదరాసు.

Genuine Engelberg Rice Hullers

are in use in every Rice Milling District in India, and are giving satisfaction wherever installed.

We prepare and submit estimates for all sizes of Rice Mills equipped with Engelberg Hullers, and Shellers, and driven either by our own well-known Steam Plants or BLACKSTONE Liquid Fuel Engines.

Note.—Genuine Engelberg Machinery and the Spare Parts for same, can be had only from us, as we are Sole Agents and Distributors.

MARSHALL, SONS & CO. (India), Ltd., Engineers

9 Second Line Beach, Madras (P.O. Box 141)

and at BOMBAY, CALCUTTA, BEZWADA, LAHORE and TANJORE

ధనవ్యయము లేని మీ దేశ సేవను

పరిక్షించెడి ప్రకటనము.

అంధభాషా పత్రికా చందాదారులకు

సోదరులారా! మీరొక గంటకాలము దేశ

సేవకై వినియోగకరచెదరా?

దేశసేవ అనుకూలముగా వచ్చింది. ప్రస్తుతము దేశభివృద్ధికై అనేక విధముల పాటుబడుచున్న వనకేశ భాషా పత్రికను సర్వభాషివృద్ధిని బొందక అభాషితులందు వున్నది. అందుచే ఆ గ్రంథ, కృష్ణ, తదితర పత్రికల చందాదారులందరు ఫూలేర్ రహితి అగ్ని తమతోపాటు ఒకనూ తన చందాదారుని అయిన పత్రికలకు జేర్చి పత్రికాధికారులను పోల్చివాదములతో రోయవచ్చును. ఎవరు ఎప్పుడు ఎవరిని చందాదారులగా చేర్చినది పాతకాలము హెచ్చరికలు గాను పత్రికాధికారులు వారి తమ పత్రికలయందు పోకటిం పగలరుగాని మీరు విజయదశమి మొదలు శ్రావణవారము చందాదారులనుగా జేర్చి బ్రాధితులు. స్వశశివస్తువాదులను మరలకర్దు. ఇట్లు విన్నవించు విధముడు.

1807

ముక్తవ చిన్నప్పిరాజు.

మిక్కిలి వుష్ణవేగమును యిండియా దేశమునందు మెదడునకు చలువగలుగుటకు మాంద్యము వదులుటకును బ్లాండ్ కి హెచ్చుటకును తలవెండ్రుకలకు పరితృప్తి నొక గంటకాలముయందుకు తమ ప్రతిష్ఠితులను పోలిపురుషులను ముఖ్యముగా

కామినియా ఆయిలు (కెప్టెన్)

తలవెండ్రుకలకు నూతన పౌండర్లను కలిపించి వానిని బాగుగా పెంచుటకు తగిన శక్తి లీతి. నూనెనుండి కలవు. మందుకు రోగోష్టాన. శిరోజములకు కట్టు వంటి హెత్తిదాము నిచ్చును. పెదమునకు చాలచల్లదనమును కలిగించును. తని మొద గుటలకు శుద్ధత కలుగు ముఖ్యమును పోగొట్టి నూతన కాంతిని కలిగించును.

కామినియాఆయిలు కలనూ నెలన్నిటిలోను శ్రేష్ఠమైనది. స్త్రీలకును పురుషులకును వెళ్ళువారికి మహావశ్యము మనరించినది.

వేరు కని నుపయోగించియూడు.

వెల ఒకబుడ్డి 1-0-0 ని. పి. చార్జీ 0-5-0 అణాలు.

మూడుబుడ్లు 2-10-0 ని. పి. చార్జీ 0-12-0 అణాలు.

సోల్ ఏజెంట్లు:

అంగ్లోయిండియన్ డ్రగ్స్ అండు కెమికలు కంపెనీ,

(D 126 W 100)

155, జమ్మనపేట, బొంబాయి.

అమృతాంజనం డిపోవారి ఔషధాలయమునందు అమృతాంజనం, తామరతైలము, మోహినితైలము, దంతచూర్ణము మొదలగు ముఖ్యౌషధములే గాక, ఇతరము లగు మందులు కూడ అనేకము లున్నవి. కావలసినవారు కేటలాగును తెప్పించి చూడవచ్చును. కేటలాగునకు వ్రాసినచో తక్షణం పంపెదము.

కృష్ణదేవరాయల రాష్ట్రభా

(గాడిచెర్ల వారిసర్వోత్తమ రావుగారి వ్రాసిన)

ఈ 1 నెల తేది ఆంధ్ర పత్రికలో వ్రేళ్లు సంపాదించి కృష్ణదేవరాయల రాష్ట్రభాగము వ్రాసిన వ్యాసమును జూచితిని. అందులో రెండువార్తలు నాకు మిక్కిలి యానకములు. 'శ్రీ నాథ సర్వోత్తమ రావుగారు తేజస్వీవర్ణనము చేసి వివాహము చేసి యుండవలయునని నేనును నలవిత్తి' ఈ మాటలకు తమకొకల వ్యాసమున వారివ సంపాదించు కొనుచున్నాడు. అట్లును సంపాదించుకొన కలసిన యావత్కృష్ణదేవరాయల రాష్ట్రభాగమును వ్రాసిన వ్యాసమునని.

‘తెలుగు జేలయన్న తేజలు తెలుగోడు తెలుగువల్లభుడై తెలుగొకండ యెల్లవృత్తుల గొలువ నెలుగొవే బాసాడి తేజభావలంబు దెలుగు లెన్న’

అవతరణమునకు దురుగతి కనులకు నొకరచయనము దలి వివరము. నువ్వు రావుగారు అంతయు ఈ పద్యము క్రిందనే యున్నది కన్నదినునది నీటిని దానిని నులరెండు పద్యములు మధ్యమందు ఈ పద్యము ఆర్యముగ వాంఛి విష్ణువునుగానితియ. అతడును శ్రీకృష్ణుడే రావల యాగా న వానులు పల్కినది. ఆంధ్రదేవుని పట్టించుకొని రావల చెప్పగా రాయలకు కాగల కుంభమును తెక్కవేసి తమ యెచ్చకొని భావమును దీసి అక్కడ విడిచివేయు నుతి పాతముగా వారు చెప్పినది. ఆంధ్ర విష్ణువు చెప్పిన యధం బును కృష్ణరాయల యాంధ్రకొటి చెప్పిన యధంబును చూచాకప్పుడ యొక్కటిగా నుండవలయు నను యతము నమం జనముకాదు. గ్రంథకర్త కృష్ణరాయలకేకవా. ఆంధ్రకొట్టడ నొకయధము మరయుకొట్టడ మరయుకొట్టడ మున్నది; పర తేయునాయన విద్యజ్ఞులంబు లాతనితో కృష్ణరాయలకు మరు నాకు ముట్టాడినది నింజుల వారు చెప్పినది చెప్పినట్లే యానగాని ఆంధ్రదేవుని కృష్ణరాయల రాజేయన ఆంధ్రదాలో వింజులనితడు. ఏలాగో ఆంధ్రవిష్ణువు మాటలను విద్యజ్ఞ నలు తీరితీసి కృష్ణరాయలకి అంతయు వారు పత్రి కవ్యానా నాలోనించినవారుకారు. తెలుగుదేశము, తెలుగు భావ, తెలుగు లెన్న, తెలుగురాయలకు వీరగొడవయే వారికి బట్టి లేదు. స్థూలముగా రాయలపాత కేయ కుంభమునను చేయి కయ్యుతో ఆయా కుంభమునలనై వారి కృష్ణరాయలకు విని యోగించుకొనినారు. సావంతులతోటి బద్ధ కృష్ణరాయల చుట్టి కుభావనాను. సత్యమునకు భావ యాధారము. కృష్ణరాయలు ఒక భావభిజ్ఞుడు, ఒక భావసాహి, ఇది యాంధ్రదేవుని చెప్పినవార్తలకుల వీరి కృష్ణరాయల కచ్చినది, మా ననమునకు తట్టింది. ఆంధ్రదేవుని మాటలకు ఈ యాంధ్ర దేవు జ్ఞులంబునకు భావోత్తేజము కల్పించినది భావమునకుమాం హూంకంబునవికాదు. ‘పండితు లెవ్వరును చెప్పలేదు, కృష్ణరాయల వ్రాసినది నా దన్నును నిష్ఠులుగా నిలిచి పద్య భావమునకు విద్యజ్ఞుల మాఖలిత కవనభావంబునకును వివ రింబుగు కృష్ణరాయలమి రుతేను. కవనముగానిభావముకృష్ణ రాయల యొక్కన్న కే కావణము. రాష్ట్రభాగ యాంధ్రం చెప్పినక కృష్ణరాయలు సాయంకృష్ణుల భావ తెలింగివారికి ప్రేమాస్పదయే యుండెనుట వచనములోని యభిప్రాయమే గాని నేనుగాదు. ఆంధ్రవిష్ణువు నోట నామాట విద్యజ్ఞం బుల నోట నీమాట నప్పించిన కృష్ణరాయల చతుర్కృతి గ మనింప దగినదనుచున్నది. అంతయుగాని కృష్ణరాయలతి సర తేయగా నతి స్వాభావముగా రచించి పద్యమునకు నేనో యూహనవెంచి కంఠేర్చి క్షిప్రత్యయ కల్పించ నే యాతము ను అతసరములేదు.

ఈతరపుల పద్యమే కృష్ణరాయల రాష్ట్రభాగముని ధ్ధానించు కక్కరికాదను వివరమున శ్రీనువ్వురావుగారు వ్రాసిన వ్రాతయంత పలుకెత్తును కలదికాదు. ఇది తరపుల పద్యము కావక్కరిలేదు. కృష్ణరాయలయొడ ప్రతియే యా తనికె క్షిప్రత్యయము తప్ప మతియొందు వ్రాతయెట్లు రా దను మహానాటకము తరపులు వెలుగొనిన నెట్లుగొనకలసి ననే కాని ఆమక్రమాంతరలోని యుత్తమ భాగముల నెరిగిన వారెవ్వరును కృష్ణరాయల చెట్టుకొనగనియే నావిగ్రహము. తర పుల పద్యము కావత్తును ఈపద్యమునంటి యాత్రయాధారము రావల రాష్ట్రభాగమును గురించి యంగికటి యుండదనుట నువ్వురావుగారే యంగికరింపక తప్పదు. రాష్ట్రభాగము సిద్ధాంతకరించుటకు వారిచ్చిన యితర కారణములు నేను కా

కావలి.

ధర్మ గ్రంథాలయము.

ఈ సిద్ధాంత వాచసంధ్యోర ఆశ్వమేధ మధ్యం జను మున్నగు అర్చనలు నెల 4 తేది శనివారము కావలిగ్రామము నందుకు ఆంధ్రభావభివృద్ధి సమాజమువారు తమ గ్రామ గృహనోక గ్రంథాలయ వరసయందరము స్థాపించదలచి, ఆంధ్ర ప్రభుభుజను, నెల్లూడమండల గ్రంథాలయ స్థాపనంబు యుత్సవము ఆది, శ్రీమత ఆయంబెన్ కృష్ణరావు పంతులు గారిని, సభాధ్యక్షులుగ, ఆహ్వానము చేసిరి. సమాజాధ్యక్షు లును కావలి తాలూకావోర్షాదేవరెండు గారు నగు, శ్రీమత తెన్నెలకంటి కృష్ణస్వామిరావు పంతులుగారున, తత్సమాజ సభ్యులగు, రైలుప్రేక్షకర్త, సభాధ్యక్షుల నెడగొనిరి. సభాధ్యక్ష మంత్రియు క్రిక్కిరిసి యు దెను. ఇటీవల ఇంత వుత్సాహముతో నేనభియ, కావలిగ్రామమును జరిగియుం డలేదని, కృష్ణులు ఆహ్వానింపగలిగి. కావలిగోర్షాదేవరెండు గారున, పీఠధర్మ, ఉపాధ్యాయులు, వర్తకులు మున్నగువార నేతలు సభ నలంకరించి యుండిరి. సభాధ్యక్షులు రాగానే కరతాశ్చక్రములతో సభ ప్రారంభ మయెను. వైరప్రాధిక ఆయింపెట్లు కృష్ణస్వామిరావుపంతులుగారు కృష్ణరావు పంతులుగారి సభాధ్యక్షత కసంక గోరి పిమ్మట సమాజ కార్యదర్శిగారు సమాజముయొక్క విహారక చర్యలను సంగ్ర హముగ నిల్పి చెప్పిరి. 1911 నుండి స్థాపించబడిన యీసమాజము వాడవరకు నాటక భేదముననే కృషిసంపు యుండెననియు, రామాభివృద్ధికి అనునగునాగ్రహణ నాలోనించుట సమాజ వుద్దేశ్యంబుల నొకటిగ నుండినను, అంతవరకు యద్యమును కార్యమాంబును చాల్యలేదనియు, తత్ గ్రామవాస్తవ్యమున వైకృతుల ప్రభంబులతో నొకరను, సమాజ సభ్యులను, అగు, నా నూరు వీరభావవత్సవ శ్రేష్ఠిగారి యు చార గుణములకు గ్రంథాలయము ధర్మవరసయందరము స్థాపించుట కంప్రాప్తమైనదనియు, ఆ ప్రదేశమునదేవరెండు గ్రంథాల యోధ్యమును ఎత్తుక వ్యాపించుచుండగా నెల్లూరు మండ లమున అందు నువ్వులుగా కావలితాలూకాయందు, గ్రంథాలయములు మూడు గ్రామములయందు మాత్రమే యుండుట మిక్కిలి లోచనీయమనియు, నుడిచి. తరువాత వైర ప్రేక్షా సమితి శ్రేష్ఠిగారు తాము గ్రంథాలయమునకు గ్రంథములై నూరురూపాయల విరాళము నొసంగెదననియు, గ్రంథాలయ వరసయందరమునకు కృష్ణభవనమును కట్టించుటకు తనకేక్కిలొ లది కృషిచేసి సాధ్యమైనంతవరకు నిర్మించెదననియు, కృష్ణం తభవనము నిర్మయకువరకు తన ఇంటియందే, వాని నుండుటకు, తగు నేర్పాట్లుచే నెదననియు కావలి గ్రామ వైకృతములు శ్రీ గ్రంథాలయోధ్యమునకు, పాపింజనలెసనియు, నొక్కచెప్పి సభాధ్యక్షులయొద్ద నేబదిరూపాయల నిచ్చి కృష్ణలో యేలది రూపాయలను ఇచ్చెదనని చెప్పి. అంతట సభాధ్యక్షులు వీర రావువత్సవశ్రేష్ఠిగారి కేభాభిమానమును నుగ్గడించి కొన్ని వా క్యములు చెప్పి, సభ్యులలో నెవ్వరేని యీరచయమును గూర్చి ప్రసంగించదలచిన అట్లు చేయవచ్చు ననిరి. అంతట నెల్లూరు వైకృత యుగ్రాలయాధిపతులని నుండు శ్రీ గ్రామము శ్రేష్ఠిగారి గ్రంథము జంతుట కగ్రంథాలయముల కొగ్రా త్త వీరవా పంచెదనని చెప్పిరి. ఈ దానమును ప్రయించుచు సభాధ్యక్షులు నెవ్వ రేవాని విరాళదలచినను నిజయదగిమి పంతుగ దివసమొదలు తగిలుచున్నదనియు గ్రంథాలయమున కొసంగుదానము విద్యావాచయగుచు నే నత్యుత్తమ మొదలయు నుడిచిరి. అంతట, క్రిందపేర్కొనబడిన దానము లియ్యబడినవి. గ్రంథివారాయశ్రేష్ఠిగారు 5 కర్పణ, ఇక్కా వె క్రామి రెడ్డి కంపెనీవారు రెండుపేరీలు, మాకప్పనని లక్ష్మయ్యగారు 2 కర్పణ, అమలశ్రేష్ఠి వెంకటసుబ్బయ్యశ్రేష్ఠిగారు 2 కర్పణ దను వాడెనుకాను. వాని అవి గొప్ప యాధారములు మా ప్రముఖులు. నేను రాయలు కట్టాటకుడని యభిప్రాయపడి యుండుటచేసెను, ఆతని రాజధాని కట్టాటక భూభాగ మున నుండుటకు బట్టియు రాష్ట్రభాగ వివరమై నామాన నునకు సమర్థ జనియించి కృష్ణరాయల కీర్తికి నతియొక కళను కేర్పఁచుచుకొనినది. అతఁడాంధ్రుడని యనుకొనిన వారు సమాజముగానే ఆతని రాష్ట్రభాగమును గురించిన ప్రశం స యెత్తుకొనలేక. ఆంధ్రముగానే యుండి తీరునని మిన్ను కుండికాదు. అట్టివిశ్వాసమున్నప్పుడు విమర్శకే కావులేదు. కావున మనవారి సంకల్పి నెంకంగినవారు కారకులు నీడు మాట. నువ్వురావుగారు రసనసరముగా కొన్నిచోట్ల గండర గోళమున బడిరి. వాని కన్నటికిని ప్రతుత్తర మియ్యగలసిన యావత్కృష్ణదేవరాయల వాచదు.

లు, చెక్కా చెన్నయ్యశ్రేష్ఠిగారు ఒకమండ్లిదొరి, పాన్నూరు వెంకట సుబ్బయ్యశ్రేష్ఠిగారు ఆంధ్రదినపత్రికకు సంవత్సరపు చందా, వెంకట శ్రీరామయ్యశ్రేష్ఠిగారు గ్రంథాలయ సర్వ స్వమునకు వాళ్ళవేపుచందా గంధి వారాయణ శ్రేష్ఠిగారు “హిందూ” దిన పత్రికకు చందా; వెన్నెల కంటి కృష్ణస్వామిరావుగారు “నూయిండియా” దినపత్రిక; అదేదేలి బ్రహ్మయ్యగారు “కృష్ణాపత్రిక,” కాకాటి నువ్వురా వుగారు “తత్వనిదార బోధిని” పత్రిక; వెంకటల చెంద్రయ్య గారు “ధర్మసాధన” పత్రిక; జే. రామనాథకర్మగారు “హిత కారణి;” ఏ. గురుమూర్తిపంతులుగారు ఇతరకవి నవలలు, “ఆంధ్ర సేవ”యును పత్రిక; బి. జే. ప్రసాదరావుగారు “తైలవరీ మినలెన్” అను పత్రిక; తటవర్తి ఆద్యయ్యశ్రేష్ఠిగారు సంపూర్ణ భారతము; పి. వి. యల్. నరసింహులుగారు “సెంట్రల్ హిందూ కాలేజి మాగజైన్” పత్రిక; ఏ. యల్. కృష్ణరావు పంతులుగారు రూ 25.0-0 లు, దొడ్ల నువ్వురెడ్డిగారు రూ 80.0-0; డాక్టరు కే యక్క. కేసరిగారు 20.0-0; కొండవల్లి వెంకటరామయ్యశ్రేష్ఠిగారు రూ 20; రేడియంట్ భువంగరావు గారు రూ 20; వెంకటల చెంద్రయ్యగారు రూ 5; మహమ్మ దు అబ్దుల్ అజీజుసా హులుగారు రూ 10; చెరకూరి కృష్ణ య్యగారు రూ 5; కోట పిమ్మయ్యశ్రేష్ఠిగారు రూ 5; మారిశ్రేష్ఠి వివచించయ్యగారు రూ 5; కె. రంగయ్యకామయ్యగారు రూ 5; ఏ. నువ్వురామిరెడ్డిగారు రూ 5;

అంతరము సభాధ్యక్షులు గ్రంథముల నుంకిన గదికి ప్రవేశించి గ్రంథాలయము నుకరమించిరి. వందములతో సభ ముగిసెను.

చాల భటులు.

తిరుత్తన

తిరుత్తన జిల్లా తిరుత్తనయందు 22-9-19 తేదీనండి బా లభటోపాధ్యాయుల శిష్యులైన మొకటి ఏకమంబుదెను. తిరుత్తనయందు శిష్యులైనమేర్పడకు గురూవలయుతో క్రిముతులు వలంజేరి వాస్తవ్యులు డి. మొకన్నయ్యగారును, చిత్తాడ వాస్తవ్యులు బూమారు రామానుజులు రెడ్డిగారును నిరంతరగృహిణిని విజయలైరి ఈ కార్యభివృద్ధిచూచునకు కలయునంత జేయుత భసానుజు జేసినవారు శ్రీము తులు దేవాభిమాన పూరిత వృద్ధులు వి మునుస్వామి నాయుడుగారు, చావుకూరు మురత్తుంనాయుడుగారు, బి. అక్కయ్య వాయుడుగారు, బి. నె. కొ. మునుస్వామి నాయుడుగారు, పి. ఆర్. సి. కొండా రెడ్డిగారు 28-9-19 తేదీని ఆదివారము, తిరుత్తన దొరవారిపేంతుందలి నాటకకాలాధర సంబర శ్రీముతులు మునుస్వామి నాయుడు బి ఎ. వి ఎల్, వారి యాజ్ఞయిన నే యొకసభజరిగిరి. సభకు రమారమి రెం దువదల ప్రజలు వచ్చియుండిరి. నాటకకాలమునకే బాలధ టులు వారా ఏదేనియిరి కోజులలో నేర్పక కళాకు జుడార భావము నివ్వలాగుట భటులరూ, ప్రభు విశిష్టమందలి ఒకటి రెండు భాగములు బహు నేర్పుక సభ్యుల ఎదుట ప్రక ర్పించిరి.

అగ్రాధిపతిగారును, తిరుత్తన లోకలో భండు మా స్పీకుల్ నవ్ ఆసిస్తాంబు సర్వ గానము కొంతవడిచుచున్నది. బాలభటోద్ధరు మన నేమి యా వివరములనై సహాయుని వనకు వారణాసి వెంటు నువ్వురావు పంతులుగారున, భజ ధర్మములం గూర్చి బూమారు రామానుజులు రెడ్డిగారును విపులముగ నుపన్యసించిరి. మందర పురస్కరంబుగ మనవల్లి విద్యార్థి పి. వి. నువ్వురావుగారు ప్రసంగించిరి. 29-9-19 తేదియును కొన్ని పాతములు జరిగి సామంతము మూడుగంట లకు భటసోదర బృందమందనకు గలసి ఛాయావత్తు తీసు కొన్న తరువరి శిక్షణమును సంపూర్ణముగా వింది వారి వారి స్వగ్రామములకు బయనమైరి

నోటీసు.

మదరాసు తిరువల్లిక్కేటి ఈశ్వరదాసు లాలావిధి 34-వ నెంబరు ఇంటిలో నివసించు చున్న సానా రంగభావ్యశ్రేష్ఠి అనే నేను ఇందు మూలకముగా అందజేసిని తెలియజేయుడ మేమన గా నేను 1919 సెప్టెంబరు 30-వ తేదిని మా రండ్రిగారి నుండి విడిపోయినాను. గనుక యంతటి నుండి నేను సానా రామానుజము శ్రేష్ఠిగారి కుటుంబమునందు అవిభక్తులుంబికుడను కాను. ఎస్. రంగభావ్య శ్రేష్ఠి.

నవజీవక.

గంధి మహాత్ముడు గుజరాతు భావమున దీ పత్రికను స్థాపించిన విషయ మాంధ్రప్రదేశ్ ప్రజాపాత్రకు తెలిసినదే. పత్రిక వెలువడిన రెండవ వారముననే తమ నైపుణ్యమును చందాదారులు చేరిరి. అనదిను మందాదారులు మందలకొని చేరుచున్నారు. ఇప్పటికి నదివేలముల ముద్రించినది. కాని ప్రతి నింక ముఖ ఇతర మాద్రాక్షరకాలయందు మాద్రించుచున్నందున, ఎలక్ట్రిక్ మిషన్ గాక మనమ్యులు త్రిస్స మిషన్ అయినందునను తదివలెందున ప్రతులకంటె పెక్కువగా ప్రకటింపలేము. ఇదే క్షణము మాద్రాక్షరకాలము ఎలక్ట్రిక్ మిషన్ గాక తొలగిపోయినది. ఎన్నివేల ప్రతికలైనను ప్రకటింపజరుగును. త్వరలో ఏమిదవేల మంది చందాదారులు లగుచురని ప్రతికాని ర్యాపూరుకు రలించుచున్నాడు. భరతఖండమున జేకేభావ ప్రతికలలో లోకమాన్యుని 'కేసరి' పత్రికకే అన్ని ప్రతికలకంటె పెక్కువ చందాదారులని ప్రతితి. నేడు కేసరి మాపుది అయిదువేల చందాదారులు. కాని నవజీవక అగ్రస్థానము వహించుచున్నది. కోటికొంతలను విద్యారంతులను నగు మహాకేసులు పెక్కు మంది వ్యాసములు ప్రాసీ కుంభుచున్నారు. గుజరాతు జేకేయందు కవిశ్రేష్ఠుడని బ్రహ్మలింగావిన నందలాలు ఎం. ఏ గారును బొంబాయి పెజిల్ సతీలికమును ప్రత్యేక వ్యాసముల ప్రాయుచున్నారు.

ప్రతిక తయారుకాగానే వ్యాకింకుచేయుటకు, చిరువామాల ప్రాయుటకు అంటించుటకు, మున్నగు దీప్సాచితులకు అనామదాదారులని విద్యార్థులు యువకులు ఏమిమంది ప్రతినివార మాదివారము స్వచ్ఛంద సేవకులుగా వుచేయుచున్నారు. కడదిన వారమున (22-5-1909) ప్రతికతయారై దీప్సాచికి సిద్ధముగా నుండగా "దీపేక్ష అఫ్ ఇండియా" చట్టములోని యొక సెక్షను ఆనసరించి నవజీవక ప్రతికకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వము వారినుండి యనుమతి బొందవలసి యున్నదనియు మండల కరగ్రాహి యనుమతి చాలదనియు నట్లకుమతి సీక్రెటరీయినగాని పత్రికకు ప్రకటింపరాదనియు, ఆనవలసి నదనియు మండలకరగ్రాహి యొకయు త్తరువున సాదరు చేసి నాడు. ఈ మండలకరగ్రాహియే ఇకనదిదినముల కిందట ప్రతికను ప్రకటింపటకు కనుమతిగోరగా ఐదువందల పెక్కురీటి తీసికొని అనుమతియిచ్చినాడు. నాడు మహాత్ము డాశ్రమమున లేచి. రాజకోట భావేవాడ ప్రాంతములకు వెళ్లి యుండి సోమవారము నా డాశ్రమము తేరి. ఈ యుత్తరవునబాది యాశ్చర్యకరదే "దీపేక్ష అఫ్ ఇండియా" చట్టమీ ప్రతిక కన్య యింతకాలదనియు, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారి యుత్తరవు నందుట అనవసరమనియు తనరాకకు ముందు పల్లిమడు తెలియక యుత్తరు వియ్యవలసిదనిగా కోరియున్నాడు. గాన తత్క్షణ మిరువది నాలుగు ఘంటలలోగా ప్రభుత్వమువారి యుత్తరవు వచ్చినను రాకున్నను ఆశ్రమపురమున వేది ఆవల ప్రతిక ప్రకటింపబడుననియు" బొంబాయి గవర్నరు గారికి మహాత్ముడు తొలెప్రాత్రనంపి. నిర్దేశకాలమునకు ప్రత్యుత్తరము రా నందున బుధవారము ప్రతిక వెలువడినది. ముంతేమి రానున్నదో మూడవలనియున్నది!

జేకేభావలయందు మహాత్మునకు గల ఆనరము, వానిమూలముననే జేకేమల్లివర్ధి గావలయు నను నమ్మకము నంద రెలింగినదే. ఈవిషయమై విపులముగా 'నవజీవక' ప్రథమ సంచికయందు 'స్వవిషయము' అను కీర్తి క్రింద చర్చించియున్నాడు. మనజేకేయకు మాత్రము చెబుటాల్సి సేవకులచే యు రైతులమీదను, వడికనేయు సారీలమీదను, సర్వమున కాధారభూతులైన శ్రీలమీదను నాధారపడియున్నదని వచించిరి. ఇట్టివల వెలువడిన ఎంగుఇండియాలో మహాత్ముడు ప్రాసిన లేఖనల వారేయేజేకే భావప్రతిక స్థాపించు నున్నదియు తెలియగలదు. త్వరలో 'హిందీ' భావయందు ప్రతికను స్థాపించు నున్నారు. ఆప్రతికకు వలయు వ్యయమునంతయు నోకమహాకేయందు భరించు ముందంజవేసి వచ్చియున్నాడు. ఆంధ్రులయందెప్పు మెట్లున్నదో గాని ఆంధ్ర ఎడిటర్ గా ఆంధ్రమున మహాత్ముని యాజమాన్యక్రింద వారప్రతికను సెలకొల్పు నూచన లగుచున్నది.

ఇతరు మహాత్ముడు బొంబాయిలో క్రమరీయ 'ఎంగుఇండియా' అను శాంక్షుప్రతిక ప్రచారమునుండి ఆనామ తాబాదునందే మాద్రించి ప్రకటింపబడును. 'ఇకమీద మహాత్ములు సత్యాగ్రహప్రముననే చాలకాలముందురు. ఇంతవరకు వారమునకు నాల్గదినములు బొంబాయిలో మూడు దినము లాక్రమమున నుండునాడు.

కృష్ణామండల కర్షక, వర్తక, కార్మిక సభ

కర్షకసభయే కాని వర్తక, కార్మిక సభ కాదు

కంట్రోలును తీసివేయు గూడదని కార్మిక ప్రతినిధి ఘోష.

[హితకారిణి నుండి]

1
 బెజవాడ : గరమున, మైలవరపు వారి నాటకపు పం దిలో రైతాంగ, వర్తక, కార్మిక మహాసభకు కుడ కీ సెల 29-6 తేదీనాడు కూడెను. రైల్వే దిప్యజీ కర్షకున, వేంకటగిరి దివాను శ్రీ బాలాచీరావు నాయుడుగా ప్రేరేపకులొ కరించిరి. ఉదయం సభ ప్రారంభమయెను. మాడగా నిది కేటలము రైతాంగసభయని చెప్పక చెప్పయండెను. వర్తకులు 7-8 మందికంటె పెక్కువమంది రాలెను. కార్మికు లెవ్వరు కన్పించుక. చాటువరకు, పూర్వ దెంబలును, కొవ్వలి దెంబలగు ఏలూరు దివిజకులలోని కొన్ని గ్రామముల నుండియును, గుడివాడతాలూకాలోని కొన్ని గ్రామముల నుండియు రయి కులువచ్చియుండిరి. బందనకుండెరచ్చి పింగలి వెంకయ్యగారు సభలోనిది 'ఇక్కడ కార్మికదోషమునలేదు. ఇది కేటలము రైతాంగసభయని ముందున్నయించి కార్యక్రమ మారంభించు దని చెప్పిరి. అగ్రాసాధికరిగాత త మ ప్రారంభోపన్యాసమును చేసిన యంతరము సభాసరులలోనివారు కరవు, కంట్రోలు వగయిరాల మూలమున తమ కుట గలిగిన విఘ్నము, అనుభవములు చెప్పకొనరయ్యెననిరి. వారు వారు ప్రారంభించి చెప్పినదగిరి. ఇటులే ఉదయసభ ముగిసెను. మధ్యాహ్నము తిరిగి సభకూడెను. అందులో కంట్రోలు ఆనసరము, ఆనవరమా యనియు, అనసరమునునవో పెట్టుండవలెననియు చర్చ ప్రారంభమయెను. ఈ చర్చలో... ని, చిటకీ సభలోగాని, రయికు తప్ప మరెవ్వరు లేదు. వచ్చి యుండిన వర్తకుల సంఖ్య ముంజే తెలిపి యుండిరి. కావున సంఖ్యకుబట్టి యభిప్రాయము వాదము నిజర బడుచుండుట మనసభల కాచారము. విచారింపగా ఈసభలో కార్మికులకును, వర్తకులకును సేవసంభము లేదని తెలియకచ్చిరి. కంట్రోలు బొత్తిగా తీసివేయవలెనని చర్చాఫలితము తేలివది. ఈ యభిప్రాయము రయితాంగముకే కాని ఇతరు లెవ్వరు నిందుబాల్గొనలేదు. సభకుదయచేసిన గొొ కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు మరయిరర పెద్దయనుమ్యులకు కంట్రోలుపద్ధతిని దీసివేయుమని కోరుట అసంభావ్యమనియు, అట్లు కోరిజనదనియు చెప్పిరి. ఆంధ్రజేకేయన అసరగాంధి యన సెప్పిన గూడూ! రామచంద్ర రావుగారు కార్మికుల పక్షమున మాటాడుచు కంట్రోలు పద్ధతుల స్వల్పభావేక్షను నూచించునని స్పష్టముగా చెప్పిరి.

ఒక్క ఆదిమా. మ్రుడు మాత్రము మధ్యాహ్న సమావేశమునకు వచ్చియుండెను. అతడు తమ కష్టపద్ధతులకు వెల్లడించుచు కంట్రోలు కావలసినదే యని నొక్కి. వక్కాణించె. కాని ప్రయోజనమేమి? ఈసభ కేర్పాటుచేసినది, ఇంత ప్రేమపడినది ఒక్క రయితాంగము. సభలో ముఖ్యులవారే. అట్టివో రయితాంగము యొక్క అగ్రేగ్రాములు కాక మిటి యొక యభిప్రాయము పాటికెక్కా?

II

కంట్రోలు వలదా?

కడతినసెల 29 వ తేదీని 'బెజవాడపురమున విశాఖ' తింగన్న దిప్యజీకర్షకున, వేంకటగిరి సంస్థానముత్రియు నగు గొొ శ్రీబాలాచీరావు నాయుడుగారి యధ్యక్షక్రింద "రైతాంగ వర్తక కార్మిక మహాసభ" నమానేకమైనది. సభ మూడువృత్తులకు సంబంధించినదిగ కుటకుల ముఖమున జూచి సంకెసింపితిమి. కుడకు సభానిర్మాణమునకు ముఖ్యకారకులైన రైతులే సభాభవనమున నిండిరట. వర్తకులు 7-8 మందికన్న పెక్కువసంఖ్య కనుపించలేదట. కార్మికుల పాలకురయే చూపట్లలేదట. ఈరిన సమాచారము సభకుగు సేవ ఈసభ కేటలము రైతాంగసభ యని పేర్కొనవచ్చును. అధ్యక్షు డనమ్యురీక జూపింకు, గొొ కొండ వేంకటప్పయ్య పంతులు, అయ్యజేతర కాలేశ్వరరావు మొదలగు ప్రముఖులు భిన్నాభిప్రాయులయినను, నిమ్మబాత్తుధర్దాధము జీవితము ధారపోయుచున్న గుడూ! రామచంద్ర రావుగారు కార్మికుల పక్షమున ప్రతినిధిగానిలిది ఇది స్వల్పభావేక్షకులకద్ధతి యని స్పష్టముగా నుదహరించ, మధ్యాహ్న సభ కరుదెంచిన ఆదిమాంధ్రుడు, రామచంద్రరావుగారి వాదమును స్వానుభవ

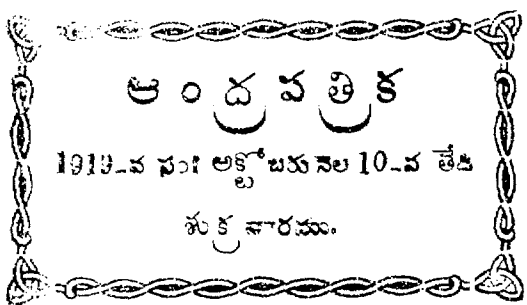
ముల నుదాహరించుచు బలపరుచినను, ఏలూరు వర్తకు లొకరు వైచారివాదము సహేతుకమున కనుర్పించినను, రయికుసంఘ మంతయు నేకగ్రీరముగ "కంట్రోలు వెంటనే తీసివేయబడకలె"నని నిర్ధారణయతో బలికెను. ఇంచాశ్చర్యమేమియు నొపగు రైతాంగము స్వల్పభావేక్షకై ఈసభను నూడదీసి కంట్రోలుపద్ధతి వై దండెత్తినదనియు ఇంకు కేటలము రయికు ప్రాజాపత్యమేగాని యెరులకు సంబంధము లేదనియు చెప్పటలో నింతయేమిలవదో మే మూహించకాలకున్నాము.

...
 రైతుగాని, వర్తకుడుగాని, సర్కారు నియమించిన భరతు మారుమూడక విక్రయించుకొనుచు తక్కిన భోజన సంహారములు పెరిగియున్నభరతుకే కొని జీవితవలయు ననుటలో నులులేరు. ఇట్టియెడ రైతు స్వల్పభావేక్షకుడై తన యిబ్బందులకు వెల్లడించి యావోకేసము నలుపుట యందు తప్పేమార్తములేదు. రైతుకోరిక చాల సహేతుకముగ నున్నది. కాని యీపట్టున కృషివాణిజ్యములే మూర్తిధనించిన రైతులచర్యమౌకము గన్వయమని చెప్పవలసినదెవలకుఁ జాలించు నున్నాము. మరి యిట్టివృత్తివ్యయముచే సంపాదించుచున్న కొండటి ప్రస్తావనలోని సభకు నాయకులని వక్కాణించుటకు మోకలము వెంకాడకున్నది.

ఈ కృత్రివ్యమున సంధానమునఁ బెంకులూచుచున్న రైతువర్తకుల తమతీదసోదర రైతుల తేలులూభములను నూడఁ బరికింపక, జేకేయ కార్మికులకురకస్థ లాలోచింపక 'ఏన్ని నాజాజ్జకు శ్రీరామరక్ష' అనునటుల వర్తింపిరి, మొన్నటి సభాముఖము కంట్రోలుపద్ధతినిగురించి జరిగినచర్చ బలములచివరి. ఆసభాముఖమున నుదారవృద్ధములు లేకుండియుండరు. అట్టివారైన రైతాంగ జీవితమునకురయు నుకయు క్రమగ కంట్రోలుపద్ధతి కేటల వెంక ధాన్యమునకేగాక నిర్వహిం నమున కతనరుములగు సంహారములకును కర్తరింపక జేయుటకు దొరతనము వారిని గోరు నటుల సీత మొంగి యుండిన వెంకయో బాగుగ నుండియుండును. కృత్రివ్యమున సంధాన లీలభయ కారకులై యుండుటచేతను, ఏకవృత్తి బద్ధులును, అమానుషులగు తీవర రైతులు వారి నాయకత్వముక్రింద మూక విధమున నడచుటచేతను, వారి యభిప్రాయమునకుఁ దిశగు లేక సంఖ్యాబాహుళ్యముబట్టి సెలవేలక రిప్పియుండరు.

కంట్రోలు పూర్తిగ తీసివేయవలయునని శ్రీరానించుటకన్న తీవర సంబాంతులకు నూడ కంట్రోలు వర్తింపక జేయుటవలనవని శ్రీరానించి యుండినవో సభా నాయకుల గభీర వెల్లడియై యుండెడి కంట్రోలు పూర్తిగ తీసివేయవలకుకన్న వద్దతులు మార్పుపడవలెనని నూచింపవలసి యుండెను. ఇప్పటి కంట్రోలు కార్యక్రమమున గమనించినయెడ నీకంట్రోలు, రై సెక్కుల మిల్లు దారులకును, దిహికీకులకును దప్ప నోరుల కెవ్వరికిని లాభకారిగాదని ముమ్మటికే మూర్తిప్రాయము. ప్రకృతపు కంట్రోలుపద్ధతులు క్రమస్థముల నడచుచున్నవి. వానిని నవంక జూడకలెను గాని, వేయుట నొక్కరిలాభమునకై జనసామాన్యమున కుకయోగించు కంట్రోలు వలదా? కలరకుటలో న్యాయముగలదా

హిందూవిద్యార్థి సంఘము, మూలపేట, నెల్లూరు. — ఈసంఘముయొక్క యాజమాన్యమున ఈ సెల కిడ తేదీని వెంకటగిరి రాజాగారి పాతగిలా భవనమున శాంధ్రకద్దంబుల నవ్వగించుటయందును, శాంధ్రభాష వక్తృత్వమందును బహుమతి పరీక్షను పేరుమళ్ల అయ్యతరావుగారు బి. ఎ. యల్. కి. యాధికర్యముక్రింద జరిగెను. పెక్కువ పెద్దలు సభ నలంకరించిరి. ప్రతివాదియందును నలుగురు విద్యార్థులు పోటీకి నిలచిరి. అగ్రాసాధికరిగా కొక్కరును దుర్బా నులమ్యాజ్య కర్మ గారును, అల్లాడి నారాయణ కర్మ గారును బరీక్షకులగుండి వక్తృత్వమందున మొదటి బహుమతి నేదగి చలపతిరావునకును, రెండవది కందాడి శ్రీవాసాచార్యులకును, నవ్వగించుటయందు మొదటిది పురాణం వెంకట గుబ్బయ్యకును, రెండవది కందాడి శ్రీవాసాచార్యులకును సెలగునటుల నిర్ణయించిరి. — పురవాసి.

సర్ మైకేలు ఓడ్వయరుగారి

ప్రదర్శనము.

జాయింటుకమిటీవారి ఎదుట, వంజాబురాష్ట్రమునకు లెప్పి నెంటు గవర్నరుగ నుండి వెడలిన ఓడ్వయరు గారు తమ అమూల్యాభి ప్రాయములను వెలిబుచ్చిరి. స్థానిక ప్రభుత్వములకు వీరి కన్న విశ్వాసపాత్రులగు ప్రతినిధి ఇంకొకరు లభించరనుట నిశ్చయము. జాయింటుకమిటీవారి విచారణ ముగియుచున్న తేరి, స్వకరిపాలనా క్రమకక్షులు సాక్ష్య మొనెగుట గమనింపదగియున్నది. రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు మాంటుఫర్డు విధానము గూర్చి నివేదించిన యభిప్రాయసారాంశమును మున్నొక మారు తేటపరచి యుంటిమి. ద్వంద్వప్రభుత్వ కద్దతి, రాష్ట్రప్రభుత్వములకు వలె మాకును పరికడను. ద్వంద్వప్రభుత్వకద్దతివలన, హిందూ దేశ మెట్టి నిరోధములు లేకుండ, సర్వరాభివృద్ధి గాంచుట సుకరము గాదు. కాని, గ్రుడ్డిలో మెల్ల యనునటుల, ప్రజాధికార మనలు లేనిదానికన్న సీ కద్దతి యైన కొంత మేలే నని భారతీయుల దలచుచున్నారు. కాంగ్రెసు సభవారు సంపూర్ణ రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యము గోరుచున్నను, అది లేని కక్షము నందు ద్వంద్వవిధానముక్రింద కొంత స్వాతంత్ర్య మొనరు పొందుట లాభకరమని తలచుచున్నారు. రాష్ట్రప్రభుత్వములు ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానమునకు ప్రాతికూల్యము జూపుటకు వేరుకారణము గలదు. ప్రజల కిప్పుటికన్న కొంచెము కలుకుబడి నీయవచ్చుచు గాని, పరిపాలనాధికారము నెంతమాత్ర మొనగ గూడదని వారి యాశయుము. సర్ మైకేలు ఓడ్వయరు గారు, ద్వంద్వప్రభుత్వము దప్పు, మిగిలిన మాంటుఫర్డు విధానమునంతయు నంగీకరించిరట!

మాంటుఫర్డువిధానమునుండి ద్వంద్వ ప్రభుత్వ కద్దతిని తీసివైచిన మిగులనదేమి? ఇదివరకములలో నున్న నిరంకుశకద్దతియే నిలుచును. ఇందునుట్టి ఓడ్వయరుగారికి, ప్రజల కెట్టి పరిపాలనాధికారము నొనగట కిష్టము లేదని తేటతెల్ల మగుచున్నది. వీరిజోడేశము గనుగొనవలె ననున, మాంటుఫర్డు విధానముపై వీరినిగిన యభిప్రాయము నొక మారు పరికించిన చాలును. తమ నివేదికాంతము నంద, ఓడ్వయరుగారిటుల వ్రాసిరి:

“మన మెల్లప్పుడును ప్రజాసామాన్యపుక్షేమ మును మనోద్యప్తియందుంచికొనవలెను. ప్రజా సామాన్య మింకను నోరువిప్పలేదు. వారు నోరు విప్పి మాటలాడి, కొంచెము వ్యవహారజ్ఞాన ముల పరచికొని, రాజకీయసమస్యలను గ్రహించి, తమ కేమి గావలయునో, తమ కోర్కెలు సఫలమగుట కేంద్రతల నవలంబింపవలయునో గ్రహించు వరకు, రాజకీయాందోళనాకరులను సమాధాన పరచుటకై విశాలసంస్కరణముల నొనగటకు మన కధికారము లేదు. ఆందోళనాకరులలో కొందరు స్వప్రయోజనముకొరకును, మరి కొందరు బ్రిటిషుపరిపాలనమును కొనసాగకుండ కేయుట

కును కని జేయుదురు. ఇంకను మరికొందరు రాజ భక్తిపరులు గలరు. వీరికి రాజకీయానుభవము గాని, స్వీయబాధ్యత గాని, శూన్యముగ నున్నది. వీరు ప్రజాసామాన్యకక్షమున మాటలాడుట కర్హులు గారు. ఈ కారణములచే

(1) శాసనసభాసభలను సభికసంఖ్యాకు లగు ప్రజాప్రతినిధులతో నింపుటకు నా కిష్టము ములేదు. ఇప్పుటికి దేశమునం దెట్టి నియోజకవర్గ మును లేదు.

(2) బడ్జెటుపై శాసనసభ కధికార మొన గుటకు నే నంగీకరింపను. ఏలనన, శాసనసభలు చాలకాలము వరకును ప్రజాసామాన్యమునకు తగిన ప్రాతినిధ్యము వహించలేవు. రాబడిలో 100 కి 90 వంతున పన్నులనిచ్చునది ప్రజాసా మాన్యమే గావున, ప్రజాసామాన్యమునకే వ్యయ నిగ్గయాధికార ముండవలయును.

(3) పరిపాలనా బాధ్యతను శాసనసభల కొనగటకు నే నంగీకరింపను. ఏలనన, ఈసభలు ప్రజాసామాన్యపు క్షేమము వాలోనింపవు. వీటికి తగిన పరిపాలనానుభవము లేదు”

రాష్ట్రప్రభుత్వాధికారులలో కెల్ల ఓడ్వయ రుగారే మిగుల సంకుచితాభిప్రాయముల గనుట అది. వీరి హేతువాదప్రకారము ప్రజాసామాన్యమునకు, విద్యాధికులు క్రతినధులుగారు. ప్రజా సామాన్యమున వివేకోదయము గలుగునంతవరకు ప్రభుత్వాధికారులే వారికి తగినప్రతినిధులుగ నుం డవలెను ఓడ్వయరుగారివంటివారు రాష్ట్రపాలకు లుగ నున్నంతవరకు, ప్రజాసామాన్యమున ప్రజో ధముగలుగుననుటకల్ల. అందుచే క్రస్తుతకద్దతియే శాశ్వతముగ కొనసాగవలెనని వీరికోర్కెగ గన్న ట్టుచున్నది. సింహప్రభువునకు క్రత్యుత్తర మొనె గుచు, నై నికులను సమకూర్చుటకు వంజాబునందు గ్రామసీమల వారే ఎక్కుడుగ తోడ్పడిరియు, విద్యాధికులలో నొకతరగతివా రిందుకు విరో ధులు గను, మరి యొక తరగతి వారు తటస్థులుగను, మూడవ తరగతివారు ఉత్సాహ ముతో కనిచేయువారుగను నుండిరి, ఓడ్వయరు గారు తెలిపిరి. కాని విద్యాధికులలో ననేకులు తటస్థులుగ నుండినవారే నట. ఇంతకన్నను, అసత్యప్రలాప ము కొక టుండబోదు. విద్యాధి కుల తోడ్పాటు గైకొనుటకు, ఓడ్వయరుగారి కెట్టి చర్యల దీసికొనరో, గ్రహించ గోరెదము. వంజాబునందు నై నికుల ప్రాగుజేయుటలో, కఠిన కద్దతు లవలంబింపబడినటుల, ఓడ్వయరుగారిది వర కంగీకరించి యుండిరి ఎట్టి పద్ధతు లవలంబింప బడెనో ఆంగ్ల దేశము నందు ప్రకటింపబడు “ట్రూత్” అను పత్రికలో నిదివరకు వివరింపబడి యుండెను. ఈ విషయ మంతయు, వంజాబు విచారణలో బయటపడును గాన నిక్కడు దాని గూర్చి విశేషదూరము వ్రాయ నవసరము లేదు. గ్రామ సీమలవారి హృదయపూర్వకముగ తోడ్పా టెంత వరకు గలదో, విచారణమీద తేలగలదు. ఏది ఎటులున్నను, విద్యావంతులను నిండించుటలో ఓడ్వయరుగారి రెంతమాత్రము వెరుదీయ రని, ఇప్పుడు వ్యక్తము గాగలదు.

మరియొక క్రొత్తసంగతిని వీరు గనిపెట్టిరి. ఓడ్వయరుగారు సివిలుసర్వీసు ఉద్యోగులయినందు లకు, తన కులమువారి కష్టములను బయల్పరచిరి. మాంటుఫర్డు సంస్కరణములు సఫలమై, పరిపాల

నాధికారము కొంతభాగము మంత్రులవశ మగుచో సివిలుసర్వీసువారి నేకులు ఉద్యోగములనుచాలించి కొందురట. వీ రెవరును తమ కొమారుల నీ యు ద్యోగములలో ప్రవేశింపు డని హితమొనగరట! వారి బెడరును తీర్చుటకు ఓడ్వయరు గారి రెంతయో శ్రమకు లోనయిరట! కాని ద్వంద్వ ప్రభుత్వకద్దతి దీసివైచుచో మాత్రము, సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగుల రాజమానా లంత అధికముగ నుండవట. ఓడ్వయరుగారి వర్ణనము కేవలము ఉపాఖ్యాత మనుటకు సందియము లేదు. సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగియుగ సర్ ప్రాణసిను నైగా రిట్టి భయమున కెక్కడను లవకాశము లేదనియు, సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగులు ఇప్పుటివలెనే నికముం దును తమ కులము భక్తిశ్రద్ధలతో నిర్వహింతు రనియు, జాయింటుకమిటీవారి ఎదుట దెలిపియుం డిరి. ఏకారణముచే నైనను, ఓడ్వయరుగారి శకు నపు కలుకులే నిజమగునని ఎంచినను, సివిలు సర్వీసు వారివలె సావ్యమముగ కనిచే మగలవారు వేంకువేలు భారతీయులలోనే లభింప గలరు. గుండ్రాయదాచుకొనిన కూతురుపెండ్లి మానునా యను సామ్యమున, సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగులు తోడ్పడనంత మాత్రమున పరిపాలనాచక్రము తిరుగకబోదు. పి. పి. మాధవరావుగారు దెలిపి నటుల, సివిలు సర్వీసు యద్యోగుల లోపముల వలన హిందూదేశాభివృద్ధి ఇంతవరకును కుంటు పడియున్నది. క్రొత్త పరిపాలనావిధాన మవలం బించబడ నున్నపుడు, క్రొత్తరకపు ఉద్యోగులను యొమించుటచే లాభ మధికముగ గలుగును. ద్వంద్వ ప్రభుత్వకద్దతిని నిరసించుటకు వీరి కింకొక సందు దొరకినది. ద్వంద్వ ప్రభుత్వమే యున్న యెడల వంజాబు దేశములో ను దయించిన విషమస్థితి నెదు రొకజాలియుండదని ఓడ్వయరుగారు, తమమి త్రులగు సిడెహాప్రభువుగారికి క్రత్యుత్తర మొన గిరి. కాని, ఓడ్వయరుగారు, పరిపాలనాధికారము వహించియుండని యెడల, వంజాబులో నిట్టి విష మదశ అసలే సాధ్యమిందియుండదు. హిందూదేశ మునం దేరాష్ట్రమునందులేని కల్లోలము వంజా బుదేశమునం దేల జనింపవలెను? హోంరూలు ఆందోళనమా, వంజాబు రాష్ట్రమునం దధికముగ లేదు. రాష్ట్రపాలకుడగు ఓడ్వయరుగారు, ఉంగ రముల వ్రేళ్లతో వంజాబును పరిపాలించుచుండిరి. ఇక రాజభక్తివిషయములో వంజాబురాష్ట్రమున్ని రాష్ట్రములను మించెనియు, సంగ్రామోత్సాహ మునువంజాబురాష్ట్రముచూపినంతగ నితరరాష్ట్ర ములు చూపలేదనియు, సామాన్యశాసనసభలో ఓడ్వయరుగారు సగర్వముతోబలికి, ఇతరరాష్ట్ర ప్రతినిధుల ఆగ్రహమును రగుల్కొల్పి యుండిరి. తుదకు, వారు క్షమాపణ నొనగటయు నవసర మయ్యెను. ఇట్టి యనుకూలపరిస్థితు లుండియు, వంజాబురాష్ట్రమునందు నై నిక శాసన ప్రయోగ మవసరమగునంతటి దుస్థితి ఏల ప్రబలెను? ఈ ప్రశ్నను జాయింటుకమిటీ సభ్యు లెవరును ఓడ్వయరుగారి నడిగినటుల రూటరు తంతివార్తలో గాన్పించదు. ఓడ్వయరుగారి సాక్ష్యమువలన స్వకరి పాలనావిముఖుల కెట్టి లాభము గలిగినను, ఓడ్వ యరుగారి నిజహృదయము మాత్రము బయల్పడి నది. ఓడ్వయరుగారిసాక్ష్యము మూలకముగనే, స్వకరిపాలనాప్రదానమున కెట్టి య వ స ర ము గలదో తేటపడగలదు.

మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము : న్యాయమూర్తి
సర్ అబ్దుల్ రహీముగారి యువన్యాసము

కాన్వకేషను సమయమునం దుపన్యసించుటకు మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము వారు సర్ అబ్దుల్ రహీముగారి నాహ్వానించి, కృతకృత్యులయిరి. న్యాయమూర్తి అబ్దుల్ రహీముగారు సుప్రసిద్ధులగు న్యాయమూర్తులగుటయే గాక, జేతజేమాఖిలాఖలు వై యుండి, క్రజలప్రేమను చూరగొని యుండిరి. వారికి విద్యాభివృద్ధిపై గల యభిమాన మపారము. వారొసగెడిహిత ముదయే, విద్యాభివృద్ధి కారులచే దీర్ఘముగ మననము చేయదగినది. నేటిదినము వారిచ్చిన యువన్యాసపు సంగ్రహమును వేరొకచో బ్రతుకిందితిమి. వారు చెలిపినటుల, విశ్వవిద్యాలయము లికమీద కేవలము సాహిత్యవిద్యల నేర్పుచున్నంతమాత్రమున లాభ ముండదు. క్రకృతి, సాంకేతిక శాస్త్ర సబంధ మగునట్టి విద్యలను నేర్పుట ముఖ్యవసరము. మైసూరు క్రభుక్త్యువారు జేత పు పరిశ్రామికాభివృద్ధిపై ప్రశంసార్హముగ కృషిసలుపుచున్నారు. నూతనముగ నారంభమయిన మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము గూడ, శ్రాత్త మార్గముల ద్రోశి, ప్రాచీనవిద్యాలయములకు మార్గదర్శక మగుట భావ్యము. అబ్దుల్ రహీముగారు సాహిత్యవిద్యావసరమును మరచుట లేదు. రెండు విద్యలును సమానముగ నభివృద్ధిజేయచుండవలె నని, వారు గోరుచున్నారు. నిర్మాణ శక్తి నలవరచుకొననిది, హిందూజేతము ప్రపంచములో తలయెత్తికొని తిరుగుట దుర్లభమగును. నిర్మాణశక్తియు, సహకారభావమును క్రజలలో వ్యాపించుటకు, విశ్వవిద్యాలయములు కృషిసలుపవలయు నని సర్ అబ్దుల్ రహీముగారు కోరుచున్నారు. ఇట్టికార్యమును నెరవేర్పలేని విద్యా ప్రతిష్ఠానములు నిర్లక్ష్యములని వారు స్పష్టపరచిరి. ఆధునికపరిస్థితులను లక్ష్యపెట్టుకుండ ప్రాచీన నాంధ్రదాయములపైననే మూఢవిశ్వాస ముంచుకొనుట అభివృద్ధికి దోహద మొసగదని, ఏమి చెలిపిన వాక్యమును భారతీయులు గమనింపవలసి యున్నాను. సంఘసంస్కరణావశ్యకత గూర్చి క్రజలీటీవల నంతగ శ్రద్ధవహించుట లేదు. అబ్దుల్ రహీముగారి రీషయమై క్రజలను మేల్కొల్పుచున్నారు. రాజకీయ సంస్కరణావశ్యకత తీవ్రముగ నున్న మాట నిజమే. కాని సంఘము బలపడని యెడల, రాజకీయ సంస్కరణములు విశేషలాభ మొసగకపోవచ్చును. అందుచే జీవిత శాఖలు దన్నిటియందును, సత్వరాభివృద్ధి గలుగునటుల ప్రయత్నించుట భారతీయుల కర్తవ్యము. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ సంఘనివేదికము, నూతన దృక్పథమును సూచించుచున్న దగుట కేమాత్రము సందియము లేదు. ఈ నివేదికమును మైసూరు, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయముల వారు పరికించి, విద్యావిధానమున తగిన మార్పుల ప్రవేశపెట్టు బ్రయత్నింపవలె నని, ఉపన్యాసకుల చేసిన హెచ్చరిక అవలంబింపబడ దగి యున్నది. విద్యను దేశ భాషల మూలమున నేర్పుటకు, అల్లురు రహీముగారి వ్యవహార లేదు. ఉన్నతవిద్యను నేర్పుటకు, దేశ భాషలు తగినంతగ నభివృద్ధి పొంద లేదనియు, ఆంగ్లభాషయే సామాన్యభాష గావచ్చుననియు, వారు చెలిపిన యాక్షేపణలు నిరాధారముయినవి. ఉన్నతవిద్య తగినఫలముల నొసగకుండుటకు, ఆంగ్లభాషలో విద్యనేర్పుటయే ముఖ్యకారణమని కొంచెమాలోచించిన తెలియనగును. స్త్రీవిద్యావశ్యకత గూర్చి, వారు

నొక్కి వక్కాణించిరి. నిమ్నజాతుల విద్యవిషయమై శ్రద్ధ తీసికొనవలయు నని, వారు హెచ్చరించిరి. ఐట్టభద్రులకు హితమొసగును, కేవలము ద్రవ్యార్జనముకొరకేగాక, సంఘసేవకొరకు గూడ తమ జీవితమును వినియోగింపమని, అల్లురురహీముగారు చేసిన ఉద్బోధనము, ఆచరణ యోగ్యము. వారి యువన్యాసము భావగర్భితమైనదనరాదున్నది. వారి యువన్యాసఫలితముగ, మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము ప్రాత విద్యాలయముల నకలుగ నుండక నూతనకథముల ద్రోశేనేని, క్రజలకు మహాభకారము గావించగలుగును. అటులగాక వైసుభానాలరగు సంజండ య్యగారివలెనే, ప్రాతయలవాలుల జూచి సంతసించ మొదలిడుచో, అభివృద్ధి కవకాశ ముండ నేరదు.

దేశీయమహాసభ అమృతసరమునందే జరుగును
డిప్యూటీ కమిషనరు, డివిజనల్ కమిషనరు గార్లతో యోచించి, దేశీయమహాసభను అమృత సరమునందే జరుపుటకు, ఆహ్వానసంఘమువారు నిశ్చయించిరిని తెలిసికొనుట కెంతయు సంతసించుచున్నారము. డిప్యూటీ కమిషనరుగారు, తుదకు తమ బాధ్యతను గ్రహించుట సమ్మోదావహము. ఇక అధ్యక్షుని నియామక మొకటి గలదు. రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘములు తమ నియామకములను వెలునే తెలుపవలసి యున్నవి. సభాధ్యక్షులు కాంగ్రెసు సభాకాయములతో సంపూర్ణముగ, నేకీభవించిన వారుగ నుండుటయే గాక, ఈ విషయసమయములందు క్రజలకర్తవ్యమును నిర్ణయముగ బోధించి దేశము సవ్యమార్గమున నడచునటుల ప్రబోధింపగల వాయుకులుగ గూడ నుండవలయును. సంస్కరణముల గూర్చి యొకవంకను, నిర్బంధశాసనముల గూర్చి వేరొక వంకను, క్రజల మనోభావములను కుంతలాములకము గావించగలవాడై, క్రజల విశ్వాసమునకు ప్రాత్రు డయినవాడుగ నధ్యక్షుమండవలయును. అట్టి నాయకు నెన్నికొని, రాష్ట్రీయసంఘములు తమ ధర్మము నెరవేర్చునరెదము.

ఇరైండు. హోంయూలు
సాదియగియగ నే, హోంయూలు శాసన మములొనికి వచ్చునని, తెలియుటచే ఆంగ్లదేశ మంత్రివర్గముగూడి సెలెక్టు కమిటీవారి నివేదికము గూర్చి చర్చించిరట ఈ నివేదికము ప్రకారము, అల్పస్వభాగములకు హోంయూలు ఆక్రమింపకు. ఇట్టి నివేదికము విషయ క్రజల సంతకరకు సంతృప్తి పరచునో తెలియదు. లండను మైక్రుకృతిక సూచించినటుల, వివిధ సమస్యను వెలునే జరిష్కరించుట యవసరము. కాలము గడిచిన కొలదియు సమస్యాకోష్ఠారము దుస్సాధ్య మగును.

సమ్మెకట్టులు
సమ్మెకట్టులవలన గ్రహించదగిన ప్రాత మెద్ది? కార్మికులస్థితిని చక్కబరచుట ముఖ్యవసర మని, రాబట్టు సెసిలు ప్రభువు ఉపన్యసించెను. లాయరు జార్జిగారివలె గాక, సెసిలు ప్రభువు కార్మికుల కలవరపు ముఖ్యప్రాతమును గ్రహించిరి. కార్మికులకు సముచితస్థాన మొసగి, వారి కర్మన్యాసంత్రయముల నొసగవంతవరకు, ఈసమస్య దేశీయలను వ్యాకులకరచుచునే యుండును.

వృత్తాంతములు
మరణము.—మేజరు జనరలు సర్ సి. హెచ్. స్కాట్ గారు మృతిపొందిరి.
స్త్రీమృత.—అలిపియా స్త్రీమృత ఆంగ్లదేశమున కేవల ఈ నెల కివ తేదికి పోవునకుట వచ్చెను.
జంబాయి కార్మికుల కమిషనరు తీరము 2500 నుండి 8000 రూపాయలకు పెచ్చి:బడినది. మరి 2 ఏ ద్దకర టను మనగారే కమిషనరు గా నుండును.
ఒక పెద్ద స్త్రీ మృత.—518 అనుగుల పొడుగుగల మదరాసా స్త్రీమృత లండనునాడి ఆంగ్లదేశమునకు రానై యున్నది. దానిటన్నము 10,570
లోకము గర్భ మొలు భోధము.—రాష్ట్రీయలందు లోకము గర్భ మొలు భోధము నెలకొల్పు విషయమై యోచించుటకు లండనునందు గూడిన సంఘమువారి రిపోర్టు ఇండియా క్రభుక్త్యువారికిఁబడి వారు దానిని యోచించుచున్నార.
గుజరాతవాలాప్రజల విజ్రప్తి.—గుజరాతవాలా కలప రిలక్షల రూపాయలకు రాబట్టుటకు చేయబడిన వృత్తువు సమృద్ధిగ గాదని గుజరాత వాలాప్రజలు వంజాయి దొరకన ముగారికి వ్రాసిరి
మైసూరు ఆర్థిక సంఘము.—ఇటువై ఆర్థికావశ్యము 6 నెలలను నియోజితకభ్యుత్తము గుర్తును నియమింపభ్యుత్తము గుర్తునందు. మొత్తము వన్నెండుతుంది. మూడు నెలల కొకసారి సమావేశము జరుగును. కృయములకు రిగ్గించుట మున్నగు విషయముల చర్చింపబడును.
మంజూరుకలము.—మంజూరు కలములో దొరకనము వారిలో లాహోరునుండి వచ్చినవారిని స్త్రీలపిల్లల రాకపోకల వ్యయముల నియ్యవయముకు పరిష్కరించుటకొక సంఘ మేర్పరుతుండిరి. ఆ సంఘమువారు పరిష్కరించిన రీతిని దొరకనమువారే కృయములకు భరించదలసి సి. ఎం. గజెటు వ్రాసిరి.
మంజూరు విచారణ సంఘము.—మంజూరు విచారణ సంఘమువారి ఎరుటసాక్ష్యులయ్య వారిని పోలీసు వారేవిధము నకు బాధపెట్టకుండ ఏర్పాటు చేయబడునని గతనెల 18-క తేదిని సాహస్యభరలో క్రయ్య కతిధి నడిచిన రీతిని మండలాధికారుల కందరికిని వ్రాయబడినది మంజూరు దొరకనము వారు ప్రకటించిరి.
బాదములను పట్టుకొనుట.—కలకత్తా నగరమునందు క్రజలగూలు వీధిలో భూరములను నగదు బాదముగూలును పెట్టెను. ఆ సంగతి పోలీసువారికి తెలిసి ఈ నెల కివ తేది బుధవారమునాడు ఆఫీస్యముగా చుట్టచే 12 గురిని పట్టుకొనిరి. చాల చుండి పారిపోయిరి. భూరములు గూడ దొరకలేను.
మైసూరు స్త్రీలసభ.—9-క తేది 200 మందిస్త్రీలు సమావేశమై బాల్యవివాహములను విరంతువుట కేకబంధ నమును మోడని సభవా కేగగ్రీరముగా తీర్మానించిరి. 76 ఏడ్ల వయసుగల రాజయ్యగారును ప్రావ్యుణస్త్రీ రెండక తీర్మానము నుపహరించి కేకబంధనము మోడన చాల బాక కలుగునట్లుపన్యసించెను.
దేశీయ మహాసభ.—ఆర్థికావశ్యము సన్మాన సంఘ మువారు కలసి ఆలోచించిరి. ఆమృతసారలోనే కాంగ్రెసు సభకు జరుపుటకు నిశ్చయించబడినది. సన్మాన సంఘమున చాలమంది సమర్థులు లేరి. నిరసరముగాక క్రధాన కార్య దర్శిగా నియోజితకండిరి. క్రజేము యందు నిధారణ చేయబడును.
ఆఫీకాదేశమును విచారణ.—ఆఫీకా దేశమునందలి భారతీయుల స్థితిఁకునుగూర్చి జరుపబడునది నిశ్చయింపబడిన విచారణ యీ కర్తవ్యము జరుగునని యిదివరకు కలప బడినగాని జనరలుజోధా గారు మృతిపొందుటచే ముక్రివర్తము మారినందున ముందు సంవత్సరారంభమున గాని జరుగదు గాని యిండియా దొరకనమువారి క్రతినిధియగు రాబరట్టును గారిత ర్వరితముగ పో:కనరము లేను.

మైసూరు విశ్వవిద్యాలయ పట్ట ప్రదానసభ.

న్యాయమూర్తి అబ్దుల్ రహీముగారి యువన్యాసము.

నేడు మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమునకు తమ కళా కాలమును విద్యురదడి పట్ట పరీక్షతో గృహభ్రమణమునకు పట్టముల నీయసంతి న్యాయమూర్తి అబ్దుల్ రహీముగారిని స్వాగతించుటకు నీయగోరి. రహీముగారి యువన్యాసమును శంకరాచార్యుల క్రొందఱుచును చున్నాము.

మహారాజుగారి సుమాచూర్తమున నిట్లుకన్యసంత గోరసందుల కంటేయు కృతజ్ఞుడను. వారి యాహ్వానము నాకలి శంకోమమున గలిగించింది. స్వతః సంస్థానములో నింతపేరు ప్రఖ్యాతులను కడగిన సంస్థానాధిపతి కొరగా నంగీకరింపబడుట వారంటి వారికిచాలావస్తువు. నేను 1909 క సంవత్సరములో బెంగళూరునకు వచ్చి నపుడే మహావిజ్ఞాన విద్యావ్యాప్తి చాల అచటాలమైదని తలచియుంటిని. మహాభావులకు యోగులకు, కవి సార్వభౌమలకు న త్యంత యాత్మసాకరముగ నుండుటయే, గాక ఈ ప్రజలకు ప్రకృతి కాత్మకేతలకును, చారిత్రిక కవితానా నిపుణులకు చండితులకును గూడ చాలయోజ్యమైన మైసూరు అంతియగాక రాజరామణుల విద్యారంభము విశేషప్రాప్తి నిష్ఠా సాగుట ఈజేతునకు పూర్వకాలమునందయు నాచారముగన్నది. విద్యాభ్యాసాభివృద్ధుల కిక్కడ పట్టుక అవకాశమున్నది. అంతియగాక నిత్యప్రజలలో వలెనవట ప్రతిభాసంపన్నులకు భారతప్రభుత్వ రాజకీయము లోనే ముగిసి తేలుచుండవలయు అవశ్యకత లేదు.

కాత్మీయ సాంకేతిక విద్య

మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమువారి కుండవడి కల నే సాంకేతిక కాత్మీయ విద్యలనతి విశేషముగ నభివృద్ధి నొందించెదరని నేను చెప్పగలను. ఈకాలపు విశ్వవిద్యాలయము లన్నియు నీకన్యత నలంబించుచున్నది. ఆది యెంతయు స్వాభావికము. అంతియగాక మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమువారి కాత్మీయసాంకేతిక విద్యల విశేషముగ మోచుచుండు కింక ప్రత్యేక కారణములు గూడ నున్నవి. రాష్ట్రాధికారమున నన్నివిధముల మోపుకవలయునననది వారి సుభోజితము లతో నొకటి. సర్వాధికారము వేళములో కాంటిని స్థాపించుటయే వారినియును పూర్వదీక్షలు గడచినది. ప్రభుత్వ ప్రజల ప్రభుత్వ పరిపాలనాధ్యక్షులుగా నుండి ప్రభుత్వము ప్రజల పరిపాలనాధ్యక్షులైనది వారియ ఆకాశము తొలగి ప్రజాభివృద్ధికి ప్రజా సంరక్షణకును ప్రభుత్వ అధిక సంపదను జటి సంపదను వినియోగించి జేయుటకే ప్రభుత్వమువారి తేరుదీరని కొత్తయగ మేలెంచింది. ఏదనితేక నభి కారమును చెబుచుండుచుండుటయే ప్రభుత్వమువారి యాద్య మని చెప్పవలసియుండు విషయమైయును విను. అయిన నిటీవల సాంఘికవాదుల భోరణిజంతయు నీయదర్శము వంక కే నీరు గుచ్చుటయందే పూర్వ మెంతకాలము క్రొందటినుండియో ప్రాప్తియును నది యావలించినది. ప్రజాతీరమున కన్నివిధముల ప్రభుత్వమువారి కందక్షణ కర్తవ్య ప్రజల పూర్వకాలము నుండియు తలంపుట ఆచారమైనది. ఆకాలము దొక్క ప్రభుత్వసంస్థాపనలే అచంచలముగ నుండుటవలన వారెంతయుండవచ్చును. కారణమే మైసూరు నిజముదాత మట్లున్నది. అప్పుడవకర్త చిత్రాత్మక చక్రవర్తులలో నెల్ల తెలివైన వాడని కీర్తిసంపద. ఆతడు ప్రజలకొక కొత్తపరమము, సామాన్యభావము ఏర్పరచుట కొరకయో ప్రయత్నించెను. ఇది రెండును జేయుయొక్క వికత్యక్షున కత్యంత అవశ్యక ములని అతడు గ్రహించెను.

ప్రజల యాహ్వాన అంతగా లేకపోయినను మైసూరు ప్రభుత్వమువారి రాష్ట్రపాఠామిక స్వాభావిక సంపదాభివృద్ధికి తగిన ప్రయత్నముల కొనసరింప నుచుట్టిరి. ఇందువలన ప్రజల భాగ్యంతులగుటయు అందువలన రాష్ట్రపాఠామిక మోచుటయు సంభవించుటయే గాక ప్రతి కర్మాలయమున, పాఠశాలాగారమున, ప్రతి ఇంజనీరి కార్యాలయమున, గనుల సంస్థానము ప్రతిశిక్షణాగారము గూడ కాత్మీయ సాంకేతిక విద్యార్థులకు విద్యాభ్యాసక ప్రజేక ములుగ నుండగలవు. కేవలము గ్రంథాలయ ములవలన, రసాయన కళాభ్యాసముల వలనను ఎన్నటికి

నతికయింపనేరని కాత్మీయ పరిశోధకభావము వీటివలన సరికొరకలరి లభింపగలను. పాఠశాలాభివృద్ధిని విరాజిల్లు సంస్థానమువేత వినివంతనే ప్రజల భాగ్యంతులను నుత్సాహమున జనింపగలదు. అట్టి యుత్సాహము పుట్టినతెక ప్రభుత్వమువారి స్థాపించిన భారతకాత్మీయ కళాకాలముటి సంస్థానముల చాల యువయోగ కరములుగా నుండగలవు. భారతీయవిద్యార్థులు పారిశ్రామిక కాలం దభ్యాసము జెందగోరి కర్మాలయములకు పారిశ్రామికా గారములకును బోర నెంచగా హిందూజేతములోగాని ఇంగ్లండులోగాని వారి నెక్కయకు జేర్చుకొన వున్నాకను ఫిర్యాదులు గత 15 సంవత్సరముల నుండియు చాలతరచుగ వివచించును. వారిసేతులు ఆమెరికా జనానులకు మరకొంతమంది నుకొన్ని జేతములకును బోయిరి. అట్లుపోయి మంచి అకభివృద్ధిముల వీటి అచటి పరీక్షలు దుత్తియై వచ్చినవారికి జేతములో యువోగములు లేకున్నవి. మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము దుత్తియగు వారికిగూడ సీగిలేదు తట్టుకుండునట్లు ప్రభుత్వమువారి తగినన్ని సంస్థానముల నిర్మింపబడిన నేను చాల ఆకాభంగము నొందవలసి యుండును.

ఇట్లుంటిని విద్యయొక్క వాద్యము భావ ప్రాకటముగాని నైతికగుణభ్యాస అవశ్యకతగాని నేను నిరసించితిని తలంపవలెను. అవయోగకరముగు విద్య నేర్పబడు గాక విద్యార్థుల కింక ప్రకృత్యుగము, వారణము లతి అవారసంతములుగను ఉండుటలు గూడగిన ఏర్పాటుల నొనరించు తెరకొకము.

విద్యాప్రాముఖ్యత సీతభుక్యము వారితలారుగ గ్రహించుట ప్రకంపనీయు. ఇదంతయు చాలవరు మహారాజుగారి యభిమానమువలననే కలిగినది. ప్రస్తుతము ప్రతిజేతయందును ప్రభుత్వమువారి విద్యావ్యాప్తి తమ యుత్తమభక్యములతో నెల్లఫలితమైదిగ తలంచుచున్నాను. ప్రజల సత్కృతిగతి సర్వంత యుచ్చస్థితికి దెచ్చుట కది అచపేక్షి నీచుని గ్రహించుట వలననే వారెల్లుచేయు చున్నాను. విద్యావ్యాప్తి బట్టియే నాగరికతా వ్యాప్తియు నుండును. విద్యావ్యాప్తి తే నీది నాగరికత యలడనేరదు. విద్యామున్నపుడు నాగరికత తప్పక యలవడి తీరును. ప్రస్తుత విద్యాసంపన్నులకుతమ ప్రకారము విద్యావ్యాప్తి కిక్కడ నుంతునని తెలియుచున్నది. వనిలో నన్ని యాదారంతములు నుపయోగకరములగు ఆలోచనలు, భావములను నూచనలు, నూతనముల ఇప్పటివారికి గాక నన్ని కాలములవారిని నన్ని జేతములవారిని ప్రజేకపెట్టి యావల మనగి, కార్యక, నైతిక ఆభ్యాసకరములను నా సార్వభౌమ సతి విశేషముగ పెంపొందించునట్లు జేయుటయే ఇప్పటి విద్యాభివృద్ధి కాదర్శము. ఇదివలలోకంపై నిక ముండు హిందూజేతములో విద్యాభివృద్ధి కెక్కుక ప్రాముఖ్యత నిచ్చుదినము లింతలోనే రాగల నని తలంచుచున్నాను. అట్టి యావశ్యకత గడచిన బోవా మహాసంగ్రామమువలన భాగ్య బోధపడినది. మానవాళికి సంభవించిన మహాప్రళయములలో నిదియొకటియైయున్నది యువయోగకరములగు అంశముల నన్నిటివో తెలియబరచినది. ఈ యుద్ధవారములను గ్రహించి ఇకనుం దెట్టి యుద్ధములు ను సంభవించకుండ ప్రజల జాగ్రత్తపడెదరు గాకయు మనము సర్వేకరుని పూర్తిం తము. కాని ప్రస్తుత మిదిమ యువసంవత్సరముగలేదని నే నొప్పుకొనెదను. ఎలవన ప్రపంచములో దుష్టములగు జేతము లుండునంత కాలమును బలవత్తర జేతములు వాటి నాక్రమించుకొనుటకు పోరాడుచుండవలెను. ఇందుకు గూర్చి ఉన్న యాదారములనుచ్చెను. అంగ్లజేతము జర్మనుతో యుద్ధముజేతు ప్రకటించినపుడు నేను లండనులో నొక అస్త్రియూ ఫోఫెనరుని గలసికొనుట తలపించెను. అప్పుడతని, “జర్మనీ హిందూజేతముమీద గూడ కన్ను వేయలేదుగా?” అని నేనడిగితిని యప్పుడొట్లమంది ప్రజలు తనచేతికొందనుకుట మహా పుణ్య ఫలమని జర్మనీ తప్పక సంతోషించు యి యతడు చెప్పెను. యాత్రయ్యుత్తము నాకు మంజుగపాతమును నేర్పరచిన నేను చెప్పవలసరములేదు.

యుద్ధము దానిఫలితములు

మన జేతములంద టి యుద్ధమువలన నొకయంశమును భాగ్య గ్రహించవలయునని నేనుకోరెదను. తగినప్రయత్నముల నొనరించి యుండలము కలసి కట్టుక పుచ్చిన నొకటి మహాత్కార్యములనైన సాధింపగలరని మనకు యుద్ధము బోధించుచున్నది. వివిధ జేతములకుండి కొటానుకొట్లు ప్రజలు దుష్ట ద్వయములకు మహానైరృతియొగ నేర్పడి నానుగు వర్తనముల నుండియు నెడతెరసికే నిదివల మిధూమి ఇదియూకాకమను

భేదములేక నెల్లదహారి. విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, ముఠ్రులు నైతికము నీరు వారసక నన్ని తరగతులవారకు, అన్నివృత్తులవారకు యుద్ధములో ప్రవేశించిరి. అట్లు ప్రవేశించినవారెంద ఎన్నికొట్లప్రజలోవారికి తలము యుద్ధసాను గ్రులతయొడచేసి పర్యాయులరై రాములుగ నోసిరి. ఇంతియగాక నింక నెంతమందియో ఆనుపగ్రులలో దెబ్బలు తగిలినవారిని, కోగములు కచ్చినవారిని, జోషభరితస్వ జేయునిమిత్తము నియమించబడిరి. యూరపురందరి మేధా సంపన్ను లండలుగూడ నీయద్ధము నిమిత్త మెంతయో కాలమును, కేక్తిని వినియోగించిరి. ఒక్కజేతమే యుద్ధము జరిగిన న్నిది న ములును యుద్ధము నిమిత్త మొక్కోకోజునకు 80 లక్షల సాగరములను వ్యయపరచెను. యుద్ధ సన్నాహముల మరల నుపసంహరించు కొనుటకు 50 లక్షల సాగరములను వెచ్చించుచున్నది. ఈప్రయత్నములను, ఈవ్యయమును ఈ ప్రతిస్థాపనలను వీటన్నిటిని భాగ్య గ్రహింప నూహించుటకైన దుస్సాధ్యములొక నున్నవి. అయినను మహాప్రయత్నము లన్నియు మెకరినోకరు చుత్తుకొనుటకు చేయబడినవి. ఇవియే మానవారి యధురదయ్యగము వినియోగింపబడి యుండిన నెంత భాగుండియుండెడిది ప్రపంచ ముండవలనైన నిలువద దొరుకునిమిత్త మింత ఘోరకార్యముల చేయవలసరము లేకుండెడిది.

అయిన నింతవేగము నితికరము నయచుకున్న లేదు. ఇప్పటినితి యుద్ధవ్యయవలె నే మహావివరత గా మున్నదని వివిధ వాదములు చెప్పుచున్నాను. జీతాప్రపంచ మంతటి నీతికి నతి వివరతయొక మహావ్యాపకములను నొందించుటవలన కొన్ని దినము లేచుగ్గర్గిటి ఇట్లుండుట తప్పకు. పూర్వముకంటె నెంతయో మోచుగ నన్నివిధముల గలదని సంపన్నత నభివృద్ధి నొందింప వలయునని వివిధజేతముల పాలకులందఱును ప్రయత్నించుచున్నట్లు నూచనలగన్విండుచున్నది. ఇంతవరకు దుష్టములగన్న కొటానాకొట్లభారతీయులు బలవత్తరముగ నొనరించి తమకు చేయూరగనుచుకొను గ్రేములిటు తన్న కప్రయత్నించునకుట వ్యభావికము. ఇంత నిస్సాహాయ్యులై దుష్టలక్ష్మియనను, నిలువేతమునను నొందు మహావన సమూహమును బలయుతమును, భాగ్యరత్తులగును జేయుటకు తనకును భారతభూమికిని అత్యంతావశ్యక ముని గ్రేములిటు గ్రహించినది. యూరపు జేతములో నెన్ని ఏవలములు గలగునో, ఎన్ని బోలెడుకు ఉద్యమములు బడులుజేరునో, చెప్పబలము గాని ప్రాప్రపంచ వాగరికత కంతమును యుద్ధ నిలయును నున్న భారతజేతమున ముఠ్రులు సకాలమున, తన ప్రయత్నముల నొనరించు నెడల నట్టి అవివేక కార్యములు ప్రాప్తహింప బడకలవు. వివిధ కళానైపుణ్యములకు విజ్ఞాన సంపదకును, సామర్థ్యాతిశయమునకును, మానకౌర్య మహాగుణములకును గూడ భారతభూమి తక్కిన జేతములన్నిటికంటె నెక్కువ అనుగుణ్యతజేతముగ నుండుననుటలో వింతలేదు.

ప్రతిస్థాపన - సమాకారము

కాని తగిన ప్రతిస్థాపన జేయండు నెలల నీఫలముల నొందుకన్దుము. దుష్ట్యములకు, దురుద్దయములకును తలమొత్త వచ్చును. అందువలనఁటివేరును సంభించకుండుటకు ప్రజలందఱు నైకమత్యముతో నొక్కరసనాకారముగ మెలంపించుట వాటికి విద్య నేర్పవలయును. వారి విద్యాభివృద్ధి మట్టియొద్దేక యాతో నెన్నెలుప బడవలయును. ప్రతిస్థాపన లేని ప్రజలు భావపడనేరరు. వారు కేవలము నేరములుగను అభయముగనుండి విద్యాభివృద్ధికును భాగ్యంతులకును సేకజేయుమండ వలయును. సమాకార వింతలేని ప్రజలేప్పుడుకు మందినితికి రానేరరు. ఏ విద్యావిభానమువలన ప్రజల ప్రతిస్థాపనాకీర్తియు సమాకారోత్సాహము నతికయింపనేరదో యట్టి విద్యావిభానము లోపభూయస్కముగ నుండవలయును కనుక దాని వెంటనే ఖండింప వలయును.

మంచి మేధాసంపన్నతయు సత్సృజనతయు సంపదయు గలవారికి హిందూజేతములో కొంతలేదు. అంతియగాక హిందూజేత ప్రజలు తెలివితేటలలో నెరిగిన నీకింక సరికదా మంచి ఓపికతో వనిచేయు వారనియు, మిగిలుగా వ్యయము చేయువారనియు, నెక్కుదిగా నుండి ఏర్పడింకనము చేయుచు రనియు, చాల మంచి వ్యభావముగలవారనియు తెరచింక గాంచిరి. ప్రజలలో ప్రతిస్థాపనాకీర్తియు, సమాకార సామర్థ్యమును లేకుండున వారినిచెప్పితివచ్చిరి. ఈవాక్యముల నెక్కయను కాదనకలరు. కొంతయూచి వాడుము ఈసత్యవాక్యమును మరుగుపరచవలయునని విశేషముగ ప్రయత్నించుచున్నాను. అట్లుచేయుటలో వారిరికి మంచింప యత్నింపలేదు. కాని తాము మామ్రును వంచింపబడుచున్నాను. ప్రజలకు వంచింపబడుచున్నాను. అందువలన వారియదర్శము లన్నియు

కడవికర్పాది ప్రాచీనక వివరము గాదు రావుగారి వర్ణముల
బాలబాలిక లొసరించిన కార్యములు బహు చక్రము లైనవి
ఏమగు ఒకమూలపెట్టి మూడు పెట్టెలందీ ఘంటలు తెచ్చి బల్ల
పై కాల్గొనమోపి ఘంట స్వర బోలుగా నేయుకబాలిక పట్టె
ములో కొన్ని ఫలములు తెచ్చి బల్లమీద నుంచును, ఏమగు
ఆ ఫలములను భక్షించునంతలో బాలిక ఘంటలు పెట్టెల
నుండి వేలు స్థలమున యొందించును. తోడనే ఆపట్టె
మును బాలికజేరి కంది బాలిక లోనికి వనలిక వివర మరల
ఘంటపెట్టెకొని బల్లి బల్లమీద నాడును కాల్గొనమోపి ఘంట
నాడునుదేయుచు మరల బాలిక భక్ష్యములు తేగానే వారి
భక్షించిన వివర బల్లపై గూర్చునుట కరతాళస్వరల క
కాకము కలిగినది. ఇదియునుగాక సింహములు పులులుచేయు
వలలు మిగుల ఆహ్లాదకరముగా నున్నవి. ఇందలి మృగములు
బలముచేరిన బక్కువి గాక మరొంది మహా భయంకరముగా
నున్నది. తరచు ఆసించు వారిపై పడనుంకించుచుండును
పట్టి జంతువులను విచ్చలవిడిగా వదలి వారి కభ్యుయక నిలి
యాడించెడి వారి దైవ్య సాహసములు ప్రశంసనీయుములు
దీని భారతీయు లందఱు భక్తిత్వానుభవ పెనవని నమ
యన్వరము.

సంస్కారణ సంఘపు విచారణ.

నిష్ఠా ప్రభువు గారికి వారిట్లు సమాధానము చెప్పిరి:—
 నిజమైన ప్రజాపరిపక్వము లభించి నంతవఱకును వా
 రికి పాలనాధికారము నియ్యవలయును.

లండను, ఆర్మీటరు రి:— డెయిలీమెయింజు క్రికెట్టు ప్రాయోగమున:— విల్లంను స్వకరిపాలనా కానన సమాజానికి రాగలద నాపుడల చేసి యుండెరి. అది సుధి రిగిన 6 నెలల కయలులోనికి వచ్చునని నలుగురును భావించు నుండెరి. కాని అది వారనుకొనిన దానికంటె ముందగనే జరుగులోనికివచ్చునని న్యాయకాన్త్రు వేత్తలు కనిపెట్టిరి. తురు స్కూలు సుధి క్రీడనందురు సురక్షితులచేసిన పెంటనే కానన సమాజానికి రాగలదు. కావున ఆజువారముల లోపల గవర్న మెంటువారు సరరసను చేతులవనియందురు. ఎన్నును మంత్రి ర్గమువారు ప్రత్యేకకమ్యటీవారు రిపోర్టును గురించి చచ్చించిరి. అప్పురు వారు క్రబలముగ నుండిన మండలములను మినహాయించి రక్కిన జేకమునకు స్వకరిపాలనాధికారమును చాల రక్షను క్రపాదింప తలయునని కమిటీవారు తెలిపిరి. జనసం గ్రహము రిగినప్రాతినిధ్య ముండవలయును. అల్పబతు ప్రాంత లో నివసంపని ప్రాప్తెంటు మరణములను రక్షించుటకు వీరేటు సభను కల్పించిరి.

పాఠ్యము, అష్టావయ 8. — పరమ పెరిగిపోవుటచే రైలు
వే కనివార్చును శ్రేష్ఠజనులను దానికి చుట్టుకట్టునుకల యం
తాళియను బందలి కూలివార్చును నమ్మకట్టిరి. నమ్మగాం
చు అల్లరులు చేయుటచే పెట్టెబట్టలో నుండి బయట పారు
తొకలకును లోకలివారు బయటకును పోతుండు చేసిరి. రేవు
కనివార్చు ప్రతినిధులకును యజమానులకును నగు జనుగను.

వాతావరణస్థితి

1919 సం: ఆక్టోబరు 10 వ తేదీ శుక్రవారము

వాతావరణస్థితి	అక్షాంశం	అక్షాంశం	అక్షాంశం	అక్షాంశం	అక్షాంశం
వాతావరణస్థితి	అక్షాంశం	అక్షాంశం	అక్షాంశం	అక్షాంశం	అక్షాంశం
గోపాలపురం	89.1	79.7	0.05	86.91	28.51
విశాఖపట్టణము	86.1	78.1	0.82	24.69	25.96
కాకినాడ	85.9	74.6	1.80	25.85	25.08
అందర	88.7	74.2	0.50	81.08	26.69
అంబూ	88.2	75.0	0.97	28.27	26.28
తెల్లూరు	87.7	72.1	0.87	15.78	14.17
మద్రాసు	90.1	73.1	0.87	20.88	19.86
హైదరాబాదు	88.8	71.7	0.82	30.18	27.88
అనంతపురము	88.4	72.7	0.14	29.84	19.82
బళ్లారి	89.5	72.5	...	16.75	15.28
కర్నూలు	89.0	75.8	0.08	18.24	22.27
కడప	85.6	71.8	1.22	26.45	22.56
తెంగుకూడ	82.4	67.8	...	30.24	27.88
తెల్లూరు	90.2	74.9	0.20	24.14	26.65
గోలకొండ	91.9	72.7	0.17	31.01	29.40
కోయంబూరు	88.2	69.5	...	8.09	11.27

ఉత్తరమునకు కొంచెము తగ్గినది. వాయువ్రవాహన సాధారణస్థితికంటే భిన్నముగా లేదు. వాయుచలనము ప్రకారము సుంతులవాయువులు వీచుచున్నవి. ఉష్ణస్థితి మార్పుతీరమున తగ్గినది. తక్కిన స్థలములలో సుంతులముగా నున్నది. కాని, మొత్తముమీద పెంచినది. కర్నూటును తెల్లూరుమీద రాబాదులలో వగలె యుష్ణస్థితి సాధారణస్థితికి దీగ్రియ తగ్గియున్నది. లిరువాపాదలలో రేడిగ్రియ పెంచుచున్నది. మొత్తముమీద తక్కువ. వాస్తవములలో రాతి యుష్ణస్థితి యించుమించు సాధారణ స్థితిలో నున్నది. మదరాసు తీరమున తగ్గియున్నది. దక్షిణమున తక్కువ వాయువ్రవాహన మిక్కిలి యధికముగ నున్నది. మజ్జులు కొంచెము తగ్గినవి. ఆగ్నేయ వాయువ్రవాహనములలో తక్కువ వానలు సాధారణము. మంగళూరులో 2¹/₂ కడప కాకినాడలలో 1¹/₂ అంగుళముల వాన మరీసెట్టు తెలియవచ్చినది. వాన లింకుకు జరిగినవచ్చున. కాని వానానికి తక్కువ గావచ్చును.

ఎడ్వర్డు. బి. రాను

ఆక్సిగు వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు

కోర్లాండులోని జర్మను నైనికులు.

బెర్లిను, ఆక్టోబరు 8:—కోర్లాండులోని జర్మను శ్వచ్ఛంద నైనికదర్శి మిట్ట జర్మను జేతమునకును, వాగరక ప్రజలకు లెలుపుచున్నది:—మిల్లమందలివారి ఒత్తిమీద జర్మను దొరతనమువారు ఉత్తరపు చేసేయున్నను బోల్షి విక్రల నుండి జర్మను సరిహద్దుకు భంగము లేకుండ కాపాడుటకై శ్వచ్ఛంద నైనికదర్శి రణరంగమునం దుండగలరు.

స్త్రీకులు మరలివచ్చుట.

బాల్టిక్ సామ్రాజ్యములందలి నైనికులను మరలివచ్చు ప్రభుత్వమువారు కోరుటచే నైనికులు తీసికొనిపోవు స్త్రీమణులు జర్మనీకి మరలివచ్చుచున్నవి. నైనికులలో కొందరికి న తిరిగి వచ్చుటకు సుకలించుచున్నాడు.

రైను ప్రాంతమునందలి సేనలు.

పార్సిసు, ఆక్టోబరు 8:—ప్రాంతములో శాంతియులతో కలిసి పోరాడిన జనము బెర్లిన్ నుండి రైను ప్రాంతము నందున్న మిల్లమందలి సేనకు ప్రధాన సేనాధిపతిగ నియమించిరి. వారా కదలిని స్వీకరించుదురు.

సమారాలోని ఇండియనుమిషను

లండను, ఆక్టోబరు 8:—బోల్షి విక్రలు తంపిన వాయు వాస్తవల సీసంగులు తెలియచున్నవి.—సమారా పట్టణ మనకు ఇండియను మిషను (రాయలూరు) వచ్చిరి. వారు టిర్నిస్టాను బోల్షి విక్ర దొరతనముతో రాయలూరులను జరుపుదురు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమాషధము

వెల న్వల్పము

తల నొప్పులకు
వేరు పొందినది.
గుణము లేకుండిన
మీ వైకము మీకు
ఇయ్యబడును.
వనమూలికలచే
చేయబడును.
నువాసన గలది.

గుణ మధికము

వంచభాషను
చూచి కొనిన
మోసముండదు.
ఒకసారి పరీక్షించి
చూడుడు
చక్కని డబ్బితో
వెల రా అణాలు.
అన్ని దుకాణముల
లోను దొరుకును.

అమృతాంజనము డిపో,

6, తంబుకెట్టి వీధి, మదరాసు.

109, ఫ్రేరిరోడ్డు, పోర్టు, బొంబాయి

భాగ్యవంతు లెవరు? ఆరోగ్యవంతులే.

(1045)

ఆరోగ్యమునకు ఆయుర్వేద ఔషధములు అద్వితీయములు.

వేసవికి తగిన పండిత డి. గోపాలాచార్యుగారి

జీవామృతము 1 అమృతములకలెలము 1 జంబీరసాయనం 1 కంచాసనలేపము
6 ఔషధము 8-4-0 6 ఔషధము గల సీసా 1-0-0 ఉష్ణముల బోగొట్టుకు 1 తామర నణచును
8 ఔషధము 1-12-0 8 ఔషధము గల సీసా 0-8-0 సీసా దు. 0-10-0 దబ్బి దు. 0-10-0

ఈ పండితులవారి దివ్యౌషధము లింక ననేకములు గలవు.

ప్యాకింగు - పోస్టేజిఖర్చులు ప్రత్యేకము. క్యాబులూగు ప్రతులు ఉచితము.

కంటి విలాసము:

కండిట్, మదరాసు.

మేనేజరు, ఆయుర్వేదాశ్రమము, మదరాసు.

కె. ఆచార్యుక వీధి, మదరాసు.

స్వల్పము!

సీసా 1-8 0-8-0 అణాలు మాత్రమే!!

గుణ మధికము!!

కంచభాషను చూచికొనిన

మోసము కలుగదు.

అమృతాం

జనము

అన్ని నొప్పులకు

పరమాషధము.

తలనొప్పులమాన్యు. వాయువుపోట్లాపును. పార్శ్వపునెప్పుల వారదొలును. పొట్టుకు బోగొట్టును. ఇతర యని యనగల సకలవిధమైన నొప్పులకు సుకలించుటచే. వనమూలికలచే హిందూశకమందు తయారు చేయబడు మంచియును. దీనిని విశేషములతోని ఆశేయము వాడుచున్నాడు. గొప్పగొప్ప వారిచే కలకునేలు యొగ్గతా కత్రిములు పొందియున్నది. అన్ని దుకాణములలోను విక్రయము. ఒకసారి పరీక్షించి చూడును.

తామర తైలము

తామర, తీట, ఏనుగొట్టి, దురగ, ఉంగరములవంటివిట్లు, రసికాయట, పెండ్లుక లూడిపోవుట మొదలగు చర్మరోగములను వాడనము చేయుగలదు. రాజారాణి బొమ్మను చూచికొనుట మంచిది. వెల 0-6-0 అ మాత్రమే.

మోహినీ తైలము

స్త్రీ పురుషులు వాడుటకు యొగ్గమైనది. రీతులములు మానెగల సీసా 1-8 రూ 0-12-0.

దంతచూర్ణము

తంజీసుప్పులకు దివ్యౌషధము; కుశాసనగలిగియుండును. సర్వసామాన్యముగ వాడుటకు తగియున్నది. దబ్బి 1-8 వెల 0-2-0; 12-8 రూ 1-2-0 అ.

అమృతాంజనము డిపో,

109, ఫ్రేరిరోడ్డు, పోర్టు, బొంబాయి. 6, తంబుకెట్టి వీధి, మదరాసు.

విశాఖపట్టణము

విశాఖపట్టణము, అక్టోబరు 8:- విశాఖపట్టణమున గంధి మహాత్ముని వర్ధంతి దినమున జరిగిన మహాసభగాక నేయి ముంది విశాఖలో కన్నదానము గడు సంతృప్తిగా పురజనుల కనుమన మా. రామచంద్రశాస్త్రిగారు జేసిరి.

మా పురపాలక సంఘములో మహారాజిపేట వార్డుకు కాన్సిలరుగా వ సం త రా వు బాయన్నవంతులు వ్యాయతతి రంగమన్నవంతులుగా రిద్దర రెన్ను కొనబడిరి.

కడతిన నెల 29-వ తేదీని హిందూవర్ణములలో మా. భూ. వేంకటపతి రాజుగారి యాధిపత్యము క్రింద సభ నమావేశమై డెల్టా విశాఖ విశాఖపట్టణం దివిజనుల గూడ నన్నిపట్లం దివిజను ఇతర జిల్లాలలత కష్టయి జేయవలసినదిగా గోరుచు తీర్మానించి నద్దాని అధికారులకు బంపిరి.

క్రిందటి నెల 28-వ తేదీని, సి. వి. యం. హైస్కూలు విద్యార్థులు తమ బండియాలల పోటీకై పరస్పరముల కేగి నెలిచినప్పుడుగాను జెల్లిన తమ సహాధ్యాయుల ఖర్చులకు గాను 'అపూర్వ సాగరికత, యను నాటకమును శ్రీ జగన్మిత్ర నాటకశాలలో నాడి నెల్లిన సంతృప్తిపరిచిరి.

గూడూరుతాలూకా, కోట:- ఈ ప్రాంత్యములలో వారంకోజులుగా కర్షారంభమై యెక్కువ కర్షణము జరియు చున్నది. భాగ్యమునకు మిగలిన అహారపదార్థములకు బట్టలకు భరణు తెరుచుచున్నది గాని తగ్గుటలేదు.

ప్రచ్ఛన్న పాండవము.

విరాట పర్వము కథను వైకృతి సుప్రసిద్ధులైన గా. హరి శర్మోత్తమరావుగారు ఈ నాటకమును రచించిరి. నేటి నాటకములు వేంకటాచల పాటలు, నవనము పేరిట, వర్ణము పేరిట, గా. హరి పేరిట పాత్రధారి నడిచిన భావమునే నడుపుచుండుట స్వాభావికమై పోయినది. ఇట్టి తరుణమున ధ్వజ ప్రభావముగ నీ నాటకము రచించబడుట ఇందలి ప్రభుగుణము విదంకముల నాటక మంతయు మూడుగంటలలో సంపూర్ణముగా ప్రదర్శన కచ్చునది తోచుచున్నది. ప్రస్తావనలో చెప్పిన రీతిని గ్రంథకర్త కథా సంవిధానమున తిక్కనను మృదయ పూర్వకముగా ననుసరించి నాడు. ధీర లలితుడగు నర్జుని పేడిగదాని తారనకాని సొసర్పలేడు. వీరులలో తెక్కించుకదగిన యాత్రగడు మహా కురునైస్యమునగాని యెంటి తలవడలేక భయకంపితుడై నంతమాత్రేన కృష్ణుడగు పిరికి నందగా గ్రహించలేడు. కథకు సంబంధము పొసగని ఇరుకదియన తొట్టపు పాశ్వాత్య ప్రేమ భారకవి వివాహ కథకు లిందు జొప్పింపలేదు. గ్రంథకర్త కల్పించిన ఘట్టములైన నేమి జేసిన మాడ్చులైన నేమి ఇందును ఖర్చులు మూడు కలవు. కవిమృగముమీద పొందవులు అస్త్ర నిక్షేప మొనర్చిన వెంటనే కొందరు గోబాజుర సంభాషణ యొక్కటి శ్రోతరి. ఇది హాస్యరస ప్రధానమై ఇంపు కల్పించుచున్నది. చల్ల యుద్ధరంగము ప్రత్యేకముగా మృదాశరంజకముగా పోషించబడినది. ఈ త్తరగోత్రవాహనంతరము ఈ త్తర ప్రధాన కాద్యము జరుగునప్పుడు అర్జునునకు ఈ త్తర నియ్యనట్లును ఆతడు అభిమత్యన కామేను నుద్దేశించునట్లును కల భారత కథను ఈగ్రంథకర్తమార్చి విరాటుని యుద్ధేళమే అభిమత్య వివాహమైట్లు వర్ణించినాడు. తిక్కంగల విషయవంతయు తిక్కనకథాకర్త కొంచెమైన భేదపడలేదు.

నాటకమంతటను సంస్కృత నాటక నియమములు పాటించబడినవి. పద్యములు కెక్కిన విరాటపర్వములోని ఉత్తమపద్యములు. నవనమున తిక్కన ననుకరించియే యున్నది. జరిగి యేమాత్రమున కొరవడియందలేదు. చిన్నివాక్యములు వడవలసినవోట్లు చిన్నివాక్యములు పడినవి. గంభీరంపు ఘక్కికావలసినవో గంభీరంచు సాగినది.

నిస్సారమగు జింకుటుంగుల కభ్యాసపడిన పాత్రధారుల కేనాటకము సమ్మోహదాహమగునా మను సంకయము మాత్రము కలుగుచున్నది. చక్కని ప్రదర్శనలు పూనుకొందు లేని ఇత్యుర యద్భుతభంగిని జరపజరకు ననుటకు సంతే మాములేను నేటి నాటకరంగమును పరస్పరపరచుటకు నీవిధ మగు నాటకము లవసరములు. హరిశర్మోత్తమ రావుగారి భూనాభిమాన తెల్లయ ప్రోత్సాహమునగి వా రీరీతి నాటకముల వింకన ననించుటకై తోడ్పడెదరు గాక!

ఈ మద్రాసునందు జేదం అందుకోలో దొరకును నెల 0-12-0

బెజవాడ-దసరా.

[వీ. వీరయ్యగారు బి. ఏ. బి. ఎల్.]

ఈ సంవత్సరము మా బెజవాడలో దసరా ఉత్సవముల సమయమున విద్యార్థుల యాటలు, వేదశాస్త్ర కుండితుల స వ్యాసము, హరికథలు, ఉపన్యాసములు, పంజాబు, పూజలు, మొదలగువి శోలాపాలముగ జరిగినవి. బెజవాడ రైల్వేగూడ లి యగుటచేత నుత్తరసర్కారులలోని జనులకు నులభముగ రాకపోకల కనుమలముగ నుండుటచేత నితర పట్టణములనుండి వచ్చిన విద్యార్థులును కులైలనుండి వచ్చిన పండితులును హెచ్చుగా నుండిరి. ఇంతకు పూర్వము సంవత్సరములకుంజె నన్ని బాపతుల జనము దసరాలో మాయూర నెట్కరగ నుండిరి. పండితుల రాకకు కాలకము కొంతవరకును ఇచ్చటి వాతల యాదరణ కొంతవరకును ముఖ్యకారణములు. దివ్య జ్ఞాన సమాజమువారి యుపన్యాసము లైదు దినములును శివపురపు వీరభద్ర పాకయాజగారి మత ధర్మోపన్యాసములు రెండు దినములును జరిగినవి. మాదిపూడి భాగవతము హరికథలు రా మమోహన పుస్తక భాండాగారమున జరుపబడినవి. విశాం టుగారి జన్మనోత్సవము రామమోహన రాయలవారి జన్మ దినోత్సవములు ఉపన్యాసములతో జరుపబడినవి. భాగ్యము కం టియి నాటకమై యొక నెద్ద సభ మొనరంపూ నాటక కాలలో గూడ కొన్ని తీర్మానములు జేయబడినవి.

విద్యార్థుల ఆటలకై పుటుబాలు (కాలిబంతి) ఆటకు అనేక మూల్యవిద్యార్థులు వచ్చియుండిరి. వారిలో విశాఖ పట్టణ ఏలూరు గుంటూరు వాటి మిక్కిలి చక్కగ నాటలాడి జూచువారికి సంతోషమును గలిగింది. ప్రతిదినము డి. పి. డిలియో ఫలములో నలుకలేట్లకు కచ్చేరి దిగ్గిర సామంతుల మక్కుకు చాలాచుండి ప్రేక్షకులు వచ్చుచుండిరి. ఈ దశ విశా ఖపట్టణము వారికి మెదల్చు బహుమతి మెదడిగ్గు బహుమతి యొను ఏలూరు వారికి మెదడిగ్గు మాత్రమును బహుమతి రాబ డినది. విశాఖపట్టణమువారు శ్రమ జోర్చుకొని యులనట జెందక బాగుగా నాటయందు తమ నేర్పును గనుపరిచిరి. క్రీడేమైన గోపాలకృష్ణ గోడేవారి జ్ఞాపకార్థముగా యాటలు ప్రతిసంక త్సరము మాత్రమేను జరుగుచున్నవి. బాడ్మింటను ఆటలలో బెజవాడ విద్యార్థులు జయించి బహుమతి బడసి నాడు.

దసరాత్రయలందు దీక్షగో రాత్రులంజే భోజనము జేయునట్లతిలో కలగలనుంది పూజలు జేయించినవారీయూర తెక్కింపు గలరు. కొండమీద జేవాలయము ప్రస్తు తిము స్త్రీము దావ వచ్చి సీరిక గారగు నిన్నుకోట శేషమత్య కంతులుగారి మే నెజే మెంటులోనుండి ఆచ్చుల యధారిధిగా పూజలు జరిగినవి. అర్చకులకు రిసీరక గారికి గల వివాదము జేత కనకడర్ కీ సంవత్సరము ఆలంకారము జేయబడలేదు. నగల జవాబువారిని గురించి చిట్కగలిగి యాటలు జరిగినది. గవర్నరుపేట శివాలయములు అడ్డెల్లి వెంకటకృష్ణ గారు మిక్కిలి చక్కగ దసరా ఉత్సవములను జరిపించి నాడు. బస్తీ లలో నుమారు రెండువందలకుంజి బ్రాహ్మణులు నవరాత్రుల జరములు జరిపించుండురు. వేదాధ్యయన పరులు 200 వరకు వచ్చి నాడు. శాస్త్రవేత్తలూ 200 మందికి తక్కువలేరు. వీరందరిని సన్మానించుటకై కొందరు సభల జరిపిరి. వారిలో శ్రీ కవుతా పూర్ణానందంగారు శ్రీ నూర్యనారాయణ రావుగారు ప్రముఖులు. ఎనమండ్ర నరసింహంగారు మేడూర నాగేశంగారు వడ్డయన్నాటి అప్పారావు పంతులుగారు మొదలగు మరికొందరును పండితులను విశేషముగ నాదరించిరి. శ్రీ నూర్యనారాయణ గారు వేదాధ్యయనపరులకు మాత్రమే సత్కరించి ఉద్దాముపట్టగలవారనగా ప్రమాంకము వేదయధ్యసించిన వారికి రియాపాయిల చొప్పునకు ఘనాపాయిలకు నాలుగురూ పాయిల చొప్పునకు శ్రోతులైనవారికి కొంచెము హెచ్చుగను ఉద్దాంపట్టకు తిట్కర బడినవారికి 1,2 రూపాయిల చొప్పున బహుమతుల నిచ్చిరి. శ్రీపూర్ణానందంగారు వారిసోదరుని వలె వేదాధ్యయన పరులకు సత్కరించుటయేగాక శాస్త్రవేత్తలకు గూడతగురీతి వత్కరించిరి. ఎనమండ్ర నరసింహా పంతులు గారు మొదలగువారు వేదాధ్యయన పరులకు శాస్త్రపండితులకును ఒక్కొక్కరికి రూపాయలకు తక్కువలేరుండ ఇంక నెట్కర గా కొందరికి 2,3 రూపాయిల చొప్పున నిచ్చియున్నాడు. ఈ ప్రకారము పండితులకు ఖర్చులపొను పరిరూపాయిలకు తక్కువగాని మొత్తమును కొందరికి 20 రూపాయిలవరకును చెక్కినది. కాని యీ కాలములు వేదవిద్య నశించుచున్న సమయములో మతాభిమానము శాస్త్రాభిమానమును కలిగి మాపుర జనులు కొందరు వేదశాస్త్రములను గౌరవించుట చాల శుభ నూచకముగనున్నది.

మాడు సంవత్సరముల నుండి దసరాతోపాటు మహాత్మునియల మొనరము వండుగూడ కలిసి వచ్చుచుండుట చేత ఈ రోగింపులలో కొన్ని యిబ్బందులు కలిగినవి. కాని హైందవులకును మహాత్మునియలకు నెట్టికలము లేకుండ ఎకర వండుగలు వారికి నలకులుముగ నెజేరినవి.

ఆంధ్రజాతీయ యొగ వ్యాయామ క్రీడాసమితి, నెల్లూరు:- స్వస్తిశ్రీ సిద్ధార్థాశ్రమ సంవత్సర ఆస్తియుజ శుద్ధ ౧౨ లు (6-10-19) సోమవారము సామంతులము వార్షికోత్సవము శ్రీ వెంకటగిరి రాజాగారి హైస్కూలున కందాడై శ్రీనివాసకొ వి. ఎ. యల్. టి. గారి ఆగ్రాసనాధిపత్యముక్రింద జరిగినది. దసరా మహాత్మ్యమును గురించి కాళివాస్తీ వెంకటేశత్యగారును, శ్రీయుర ఓరుగంటి వెంకట నుబ్బత్యగారు జాతీయ వ్యాయామ-స్వతీకత్రు భారణమును గురించియు ఉపన్యసించిరి. వంశేమాతరమ్ గీతములలో సభను నుగించిరి.

శ్రీ హితబోధిని గ్రంథాలయము, శ్రీ త్రవల్లి:- అక్టోబరు నెల 1-వ తారీఖున శ్రీ హితబోధిని గ్రంథాలయమునకు మన భాషాభిమానులు, ఆంధ్రపరిశోధకు మహాచంద్రశేఖరంపంతులు, శ్రీ రామవిలాస గ్రంథమాలా సంపాదకులు, నగు శ్రీ కామ్యనిధి చెలికాని లతానారావుగారి అధికత్యముక్రింద నొకసభ నమావేశమయ్యెను. అందు నిన్ను బాత్యుద్ధరణమును గురించి గోరనకాపురమ్ము శ్రీ రావు వెంకట్రావుగారును, శ్రావీక పుస్తక భాండాగారములను గురించి నర్తకవాద రామయ్యగారును జాతీయ విద్యకు గురించి సంకల్పతాండ్ర పండితులయిన రావు బుచ్చి వేంకట గంగాధర రామారావు గారును పీఠికాపురవాస్తవ్యులయిన శ్రీ జనమంచి సీతారామ స్వామిగారు వేదభక్తిని గురించియు నుపన్యసించిరి.

నెల్లూరు ఆంధ్రభాషాభిమాని సమాజ దసరామహోత్సవము:- ఈ నెల 2,3,4 తేదీలలో నై సభవారి దసరా మహోత్సవములు వారి కార్యాలయమున జయత్రదముగా జరుగె బడినవి. మూడు దినములు పూజా విధానము శాస్త్రోక్తముగ నేర్పొత్సముగ జరపబడెను. ఇందు మొదటి దినము సభలో వేదము వేంకటరామశాస్త్రిలవారిని గుఠించిన శ్రీకంసా పూర్వక వద్యరత్నములు శ్రీ మైసంపాటి నానుమంత కవి కృతములు సర్వజన వ్యావ్యయగం జరుగబడినవి. మొదటి దినము ఓరుగంటి వెంకటరెడ్డి, అత్తిరపు నుబ్బారెడ్డిగార్లుయొక్కయు, తక్కిన రెండు దినములు సామాజికయొక్కయు శాలిభ్యములు కడుత్పొత్తికరముగ జరిగినవి. మూడు దినములును వేంకటరామ గావసభలు జరిగివి. మూడవరోజు వువయం ఛాయా పటము తీయబడినది.

వంగరాష్ట్రపు తుపాను.

తుపానువలన నష్టపడినవారికి సహాయముజేయుట కేర్పరచబడిన కలకత్తా నిధికి ధనమును సమకూర్చుటకు బయలు జేసిన హెచ్. డి. బోసు, విజయ కృష్ణబోసుగార్లు కుల్చూరు కచ్చిరి. కుల్చూరు ప్రముఖులలో నాలోచించి రాయబహదరు అమృత రామగారి అధ్యక్షత క్రింద సహాయక సంఘ మేర్పరచబడినది. వారిటునుండి బకరహతుల నెల్లెరి. కలకత్తా నిధికి రు 1,07, 501 లు విశూలైనవి.

వినోదమయిన

ప్రాణేశ్వర పరశురామరావు గారి న్యాయ గ్రాంధుశక్తులువారు ఎస్ససేషులో కొన్ని దినములవరకు మాత్రమే ఆస్పత్రమైన ప్రదర్శనముల నిర్దుక. కనీ, ఆదివారములందు సామంతుల 5-80. గం, 9-80 గంటల తరువడినములందు 9-80 గంటల కాదుదురు

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము
ఆకాగ్యము శాస్త్రోక్తములు పొందుట స్వాధికరైస కొన్ని దిగులు అనుసరించుటవలన నే కలుగ గుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆకాగ్యమార్గమును కలుగజేసి తీరరసాభ్యుదయ దృఢగ్రాతమును, ఆర్థ యోగ్యుత్వని ఇప్పించును. ఈ పుస్తకము ఇరాముగా నీయబడును. పోస్టుచార్జియు మే మే భరించి వంతుకము. వెంటనే శ్రావణకోరదము. (219)
వైద్యశాస్త్ర ముఁకికంకర్ గోవిందజీ, ఆశంకనిగ్రహ కేవలభాషం, 157, బాడ్మి, కుర్రాన

World's News.

(Reuter's Agency.)

England Joint Committee Sitings.

Sir Michael O'Dwyer Dualism Opposed.

LONDON, October 8.

At to-day's sitting of the Joint Committee, Sir Michael O'Dwyer stated that the local Governors of India who ignored the majority report accepted the main views of Montagu (Chelmsford report), except as regards dualism. Separately each of the two streams—eastern and western—which irrigated the arid plain of administration in India was inadequate for efficient irrigation of the whole tract and best results would be obtained by combining both streams in a common channel.

Continuity of Government Must Continue.

The continuity of Government must continue, if western stream was to function as integral part of the Government.

Aim of Political Classes in India.

The aim of political classes in India, who desired to bring the whole administration under their sole separate control, was quite legitimate so far as their object was to prove their own capacity and to obtain wider scope for Indian ideas and Indian personnel. But that object could be adequately secured by giving them, as the majority scheme proposed, larger share of work in the whole joint British and Indian administration. Working in association these classes would have much to learn and teach.

So far as the object of these classes was to exclude the British experience and capacity from administration, which those qualities had built up, that object appeared to be inconsistent with the welfare of the community and British Government which was responsible for general welfare, should not allow general interests to be subordinated to the interests of any one class or interests, Eastern or Western. If the business government was to be inspired by common purpose, that was unobtainable under dualism. Their aim should be to organise and unite two elements by close association for common purpose and not to emphasise differences as dualism did, by artificial and ever increasing separation. The best way to secure this unity was to recognise that British and Indian Governments working for common object, had common mandate and common responsibility. Association and partnership of the British and Indians for this common object would in a large majority of cases secure the unity of views and effort. That was mature conclusion of seven out of nine local Governments based on long practical experience. Their scheme modified Montagu-Chelmsford scheme in one important respect by eliminating the danger of dualism. The feature of their scheme was that joint executive was half Indian and half British, there being two British and two Indian representatives, besides the Governor.

Replying to Lord Selkirk, Mr. O'Dwyer said, so far as possible, two Indian members should be elected in some provinces from the Legislative Council and they should represent the large influential body of opinion.

Disappearance of Necessity for Nomination.

Replying to Lord Illingford, Mr. O'Dwyer said, that representations of large districts at present unrepresented on the Legislative Council might be desirable. The majority of governors look forward to disappearance of the necessity for nomination when there was franchise in which all classes of electorate were capable of being adequately represented and this might be possible in some provinces at present. Official members should be nominated by Governor and appointed by Crown. It was very desirable that all members should have the same status.

Real Transfer of Power.

In replying to Lord Sinha, Mr. O'Dwyer said, he would allow real transfer of power at present to such representatives of people as could be secured, subject to the safeguards owing to their experience and not being really representative, in regard to the allegation that educated classes lack keen desire to co-operate. Mr. O'Dwyer pointed out that the raising of troops was achieved by co-operation of practically rural classes alone. Educated class was divided into three sections, firstly hostile, secondly neutral and thirdly those inclined to active support. His experience showed that large proportion was among the neutrals.

Eventual Responsible Government in India.

Replying to Mr. Montagu, Mr. O'Dwyer said, that he agreed with the policy of the bill, but differed from its methods. He wanted to see responsible government eventually in India.

Dualism and Civil Service Anxiety.

Replying to Sir J. D. Rees, Mr. O'Dwyer expressed opinion that anxiety in civil service was due to the feeling that under dualism they would be serving two masters with two policies. Judging by applications for proportionate pensions before he left, the number of retirements due to this feeling would be very considerable and it rather appalled him. He was of opinion that recruitment for services would be affected. Similarly nine out of ten men serving in India concluded that it was inadvisable that their sons should enter services. That was very unfortunate and he had done his best to allay the anxiety.

Replying to Lord Sydenham, Mr. O'Dwyer said, that he did not think there would be many resignations if dualism were disposed of. Services would have confidence if there was unified government headed by the governor, irrespective of the fact that Indian elements would be very strong.

Punjab Rising Anti-Government and Anti-British.

LONDON, October 7.

Replying to Lord Sydenham, Mr. O'Dwyer admitted that the recent rising in the Punjab was distinctly anti-government and anti-British. That was quite a new feature in the Punjab. Lord Sydenham asked if dual

government would be able to handle such a crisis sufficiently promptly. Mr. O'Dwyer replied that decisions had to be made in a few minutes on questions of life and death. If he had to share the responsibility with someone else, the inevitable tendency would be to delay and consult and he believed that delay would have meant disaster.

Deliberations in Private after 14th October.

LONDON, October 8.

The Joint Committee will probably conclude the hearing of evidence on 14th after which it will deliberate in private.

Sir John Hewett Discourages Dualism.

At to-day's sitting, Sir John Hewett said, that he thought the alternative scheme of governors of provinces had better chance of success than dualism, which would split up people instead of inducing them to co-operate. It was hardly fair to put ministers immediately into positions where they must govern without preliminary experience of principles of Government and where they would be to a certain extent dissociated from other members of the government when they were in difficulties. It would be very difficult for a governor to rely on being able to carry legislation in provincial grand committee. Mr. Hewett preferred two houses in each province, one representing territorial interest and the other representing special interests. He thought that, while the experiment was proceeding in the provinces, there should not be any experiment in the Government of India. There should not be such a strong majority in the legislative assembly, because it would be anti-government. The Supreme Government should permanently control all education.

He thought that, the Government of India was largely responsible for the failure to develop India industrially.

Mr. Hewett's Presumptuousness.

Replying to Lord Sydenham, Mr. Hewett thought that, the statement that three hundred millions in India were anxiously awaiting the bill was exaggerated. He doubted whether a quarter of a million people in India understood the real meaning of responsible government. Mr. Hewett declared that proper representation of the working classes was vital to the success of the scheme. He thought that the bill as it stood, was not supported by any class in India except comparatively by small political class. He agreed that we were trying to force upon the masses of India, a form of government, which was foreign to their most cherished traditions. He agreed with Lord, Curzon, that nothing ought to be done at present to weaken the authority of the Government of India. The bill, as it stood, endangered the peace and prosperity of India and inadequately safeguarded the interests of the overwhelming majority of agriculturists and working classes, who provided most of the revenue.

Replying to Lord Sinha, Mr. Hewett said that, under governor's scheme educated classes would eventually get the whole control. The scheme aimed ultimately at practically an entirely Indian Government.

Commissioner Booth Tucker.

Plea for Representation of Working Classes in India.

Commissioner Booth Tucker paid the tribute to the work of the British officials in India. Speaking as an Indian he said that Indians did not wish to weaken the British element. He declared that, the depressed classes were the sheet anchor of British rule in India, and should be adequately represented. He was of opinion that there should be a government press. The government was generally dumb and often rather deaf. (Laughter). He declared that dualism was non-Indian. The committee adjourned till to-morrow.

The Recent Railway Strike, Its Lessons to the World.

LONDON, October 8.

Lord Robert Cecil, speaking at the American press luncheon in London, described the strike as a most serious phenomenon. He urged the avoidance of class antagonism, emphasising that the status of labour must be changed.

Mr. Davis, American Ambassador, drew attention to the good feeling displayed during the strike, which was of great promise to the people of the civilised world. The attitude of the people demonstrated their love of law and order and their determination to preserve order, for this the whole of civilisation would thank the English people.

The King's Ratification Imminent.

LONDON, October 8.

Reuter learns that replies having been received from all British Dominions, the King's ratification of the Peace treaty is imminent.

Indian Army Pensions.

Amelioration of Present Scale.

Mr. Montagu will receive deputation on the amelioration of the present scale of the Indian army pensions towards the end of October. Members of deputation include generals Sirs Bindon-Blood and H. Watkin, Lieut-General De Brath and Major-General Sir H. Mansfield.

Britain's Future Army.

Limit of Cost.

LONDON, October 8.

The 'Morning Post' says:—The Cabinet has fixed the limit of the cost of the future army at sixty millions annually, and that the Army authorities complain that it will not provide so large an army as in 1913, when the cost was thirty-two millions.

Russia

The Russian Situation.

Von der Goltz Assists Russians.

LONDON, October 8.

A 'Daily News' telegram from Riga says General von der Goltz has joined Gen. Judenitch's North West

Russian army which is fighting the Bolsheviks and intends marching on Riga. Recent telegram from Omak report, that, in consequence of the successes against Bolshevik armies, the Soviet authorities have ordered the revival of extreme terrorist measures.

A 'communiqué' from General Denikin announces the capture of fifteen thousand prisoners and fifteen guns in the neighbourhood of Voronezh.

Allies Help General Denikin.

A telegram from Helsingfors says that General Denikin's representative in Finland, General Krasnov, has arrived in Helsingfors. He declares that the Denikin Government has unconditionally recognised the independence of Poland and Finland. He says, the Allies have supplied the White Armies with such quantities of war material that there is no doubt that the Bolsheviks will be crushed.

Indian Mission at Samara. Negotiations with Turkistan Soviet Government.

LONDON, October 8.

A Bolshevik wireless message says that Indian Mission has arrived at Samara to negotiate with the Soviet Government of Turkistan.

Denikin's Occupation of Voronezh.

LONDON, October 8.

A Bolshevik communiqué admits that General Denikin has occupied the important town of Voronezh.

Germany

Strikes in Rhineland.

State of Siege Proclaimed.

LONDON, October 8.

PARIS:—Chiefly owing to the cost of high living, a strike has broken out on the railways and in various factories at Sarrebruck and its suburbs. Owing to demonstrations by strikers, a state of siege has been proclaimed in Sarrebruck. A meeting of the men's delegates and employers takes place to-morrow.

German Troops in Courland, Determined to Remain.

LONDON, October 8.

BERLIN:—The German free corps in Courland in a proclamation addressed to the German Fatherland and all civilised people says:—Notwithstanding the orders of the German Government, issued under the pressure of the 'Entente', the Corps will remain at the front to protect the German frontier against the Bolsheviks.

Transports Coming Home.

A semi-official announcement in Berlin says:—As a result of the Government appeal to the Baltic troops transports are continually coming home, but a part of the troops are still hesitating.

Offending Enemy Officers.

Allies' Lists Completed.

LONDON, October 7.

PARIS:—The Havas Agency states that in Peace Conference circles in Paris it was stated yesterday that in spite of American opposition the French, British and Belgian lists of officers, whom Germany is to be called upon to deliver to the Allies under the Repatriability Clause of the Treaty of Versailles, are practically complete, and these lists will be combined and handed to the Supreme War Council within a month. France's list will call for more than a hundred German military chiefs and subordinates who will be charged with having broken the laws of war on French territory. It is expected in Conference circles that Japan will ratify the Treaty of Versailles about October 15th and Japan will thus be the fourth Great Power to ratify it.

Command of Rhine Occupation Armies.

LONDON, October 8.

PARIS:—General Degotte who fought side by side with the British in Flanders is taking over the chief command of the armies of occupation of the Rhine.

Despatch of Unemployed Germans to Soviet Russia.

LONDON, October 8.

PARIS:—A telegram to 'Matin' from Berna says:—The Council of workers charged with eastward emigration is negotiating with the Moscow Government for despatch of eight hundred thousand German unemployed to the Soviet Russia.

Greece

British Troops Occupy Brusa.

LONDON, October 8.

ATHENS:—A telegram from Smyrna says that British troops have occupied Brusa. There was little resistance.

Bulgaria

Bulgarian Premier Resigns.

LONDON, October 8.

PARIS:—The Bulgarian Premier, Tscheidoff, has resigned.

Italy

The Fiume Problem.

D'Annunzio's Latest Decree.

LONDON, October 8.

ROME:—D'Annunzio has issued a decree, fixing the election in Fiume for a deputy to the Italian Chamber for the 16th November. The only candidate is Captain Ruzic, who sank the Austrian dreadnought 'Viribus Unitis'.

Ireland

Home Rule for Ireland.

Immediate Action Necessary.

LONDON, October 8.

The "Daily Mail" says the Law Officers of the Crown have discovered that, under the Suspensory Act, the Home Rule Act comes into operation automatically on the day that the last belligerent, namely Turkey, signs the Peace Treaty, and not, as is generally assumed, six months later. The Government will therefore be compelled to formulate and pass proposals, as an amendment to the Home Rule Act, within the next few weeks. The Cabinet yesterday accepted the Special Committee's report, which gives a wide measure of Home Rule, excluding the counties in which Ulster men predominate and making provision for proportional representation and a Senate designed to protect Protestant outside Ulster.

America

LONDON, October 7.

NEW YORK.—Goods valued at £20,000 consigned have been engaged for shipment to India.

China

London, October 8.

The issue of eight hundred thousand sterling of Chinese Government eight per cent. ten year sterling treasury notes at 85, related to Victorian payment for supplies to the Chinese government, has been quickly underwritten.

General

Obituary.

LONDON, October 8.

The death is announced of Major-General Sir C. H. Scott.

Indian Telegrams.

(ASSOCIATED PRESS)

Simla

The Punjab Disturbances.

Committee of Enquiry.

No Police Harassing the Witnesses.

SIMLA, October 9.

A Punjab Government press communique states:—At the meeting of the Imperial Legislative Council held on the 15th September 1919 the Hon'ble the Home Member in reply to a question by the Hon'ble Sardar Sardar Singh Mahipal assured the latter that those who give evidence before the committee of enquiry which is shortly to begin its labours would in no sense be harassed by the police. The Lieutenant Governor has issued instructions to all Commissioners and Deputy Commissioners with a view to giving effect to the above assurance.

The Punjab

The National Congress.

To be held at Amritsar.

AMRITSAR, October 8.

After a conference between the leaders of the Congress Party at Amritsar, and the Deputy Commissioner and the Divisional Commissioner of Amritsar, the Reception Committee have finally decided to hold the session of the Indian National Congress at Amritsar in December next. The question of a site for the erection of the Congress building will be settled later in consultation with the Deputy Commissioner. A strong Reception Committee has been organised. An executive committee and sub-committees have also been appointed with Mr. Girishanil as General Secretary.

LAHORE, October 9.

The "Civil and Military Gazette" writes:—We understand that the claims in connection with the removal of ladies and children from Lahore during the disturbances which have been passed by the committee appointed to examine them, will be paid by the District Magistrate of Lahore by money order in course of a day or two. The charges in this connection are being borne by the Government because they were not admissible against Lahore under the Police Act and the Government thought it hard that the people who left Lahore under Government advice should suffer. Claims passed under Police Act are however paid at the cost of the city concerned.

Gujranwala Inhabitants Petition to Government.

LAHORE, October 9.

The inhabitants of Gujranwala town have submitted a petition to the Lieutenant Governor under section 15 A (4) of the Police Act for revision of the declaration and assessments made and orders passed by the District Magistrate of Gujranwala proposing to realise from certain classes of residents a sum of rupees five lakhs and over and calling upon them to pay the amount before the 25th and 26th September last. The petitioners point out that in their opinion three things show clearly and indisputably that no indemnity can be demanded from them under section 15 A (4) of the Police Act, first the district was declared a disturbed area on the 16th April whereas the riot took place two days previous to that on the 14th April; secondly

the actual offenders have not in all cases been traced and thirdly in view of the coming enquiry it cannot be said that the responsibility for the damages done have been rightly apportioned. Further it is pointed out that if the enquiry contemplated under section 15 A (2) of the act was held at all it was held in camera and was therefore one-sided.

N. W. F.

N. W. Frontier Situation.

SIMLA, October 9.

A press communique says:—An attack on a piquet near Janrud was driven off without loss. Most of the Wazir Maliks who were in Khost interviewing the Afghan Commander left for Katul on the 4th instant to discuss their future policy with the Afghan authorities and a number of the influential Mahsud Maliks are on their way to Khost for the same purpose.

The Feharjus raiders were overtaken and all loot recovered.

A gang of Wazir Wazirs, about three hundred strong attacked a reconnoitring party between Manghi and Buni on the 5th. Casualties reported are twenty nine killed or missing, including one British officer. The enemy lost heavily.

On the 6th a column from Kaur bridge engaged the same party, then estimated at six hundred strong near Manghi and first drove them back towards the mills but the latter apparently fell into an ambush and the column only reached Kaur Bridge, after heavy fighting. Full details are not yet available but our casualties are believed to be approximately eighty including two British officers and one Indian medical officer killed. A fresh column with guns proceeded to Manghi on the 8th but their report has not yet been received.

All is quiet in Baluchistan and it is hoped that normal conditions will be resumed there shortly.

Forty nine rifles taken by the tribesmen and one aeroplane and a Lawia have been surrendered at Fort Sandeman. Some Powindhas are reported to have arrived in Zhob.

Caravans are gathering in Hingrahar and waiting to come down into India.

S. African Indian Grievances.

Sir Benjamin Robertson's Deputation.

PAORHARHI, October 9.

In connection with the announcement made by His Excellency the Viceroy in his opening speech at the recent meeting of the Imperial Legislative Council that Sir Benjamin Robertson is to be deputed to South Africa as the representative of the Government of India to attend the commission which is to be appointed to enquire into Indian grievances in that country; it was first intended that Sir Benjamin Robertson should go to South Africa immediately, but it has now been ascertained that on account of the formation of a new cabinet due to the lamented death of General Botha the commission is not likely to meet until after the beginning of next year.

Bombay

Bombay Municipal Corporation.

BOMBAY, October 9.

At a meeting of the Bombay Municipal Corporation this afternoon what promised to be an interesting and heated debate on profiteering in land in the city came to an abrupt termination. At the last meeting of the Corporation Dr. Viegas had moved a proposition that the president be requested to address the Government representing the desirability of taking steps to prevent profiteering in land in Bombay. The mover resuming his speech in support of his motion to-day drew a lurid picture of profiteering in land, quoting specific instances. When the Doctor resumed his seat the President enquired who was going to second the motion. There was a few seconds' hesitation on the part of would be seconders and the president ruled that the motion dropped for want of a seconder. Two members simultaneously got saying they seconded the motion but the president ruled them out of order, saying he had already given his ruling.

Calcutta

Cyclonic Distress.

CALCUTTA, October 9.

A press communique issued by the Government of Bengal states:—Widespread interest and sympathy aroused by the distress caused by the recent cyclone in Eastern Bengal have led to proposals for organisation of a number of funds for the relief of suffering which the calamity has produced. His Excellency the governor has received suggestions from various quarters that it is desirable that steps should be taken to co-ordinate the movements which had been started. His Excellency has accordingly decided to form a central relief fund committee which will administer the funds for which he has already appealed and allocate them to the affected districts for expenditure by local committees under the chairmanship of the district officers. His Excellency will be the President of the committee and the Hon'ble Mr. Cumming will be the chairman.

Mysore

Finance Committee Reorganisation.

MYSORE, October 9.

A Government order about the Finance Committee, an announcement about its reorganisation was made by the Dewan in his opening address to the Representative Assembly, on Monday—has been issued. The six official members of the reconstituted committee will be the Financial Secretary, the Chief Secretary, Comptroller, Chief Engineer and Secretary to Public Works, Secretary to Government, Education and Agricultural Department, and the Inspector-General of Education. The non-official members will be two elected by, and two nominated from the Representative Assembly and one nominated from and one elected by the Legislative Council. The Under or Assistant Secretary, Financial Secretariat, will act as Secretary to the Committee. The functions of the Committee will be enlarged by its being allowed to

consider proposals for the retrenchment of expenditure and growth of revenue and to submit recommendations to the Government. It may meet once a quarter if necessary. The order also says the official and non-official members are both authorised to propose subjects affecting the retrenchment of expenditure and the growth of revenue for consideration by the Committee.

Mysore Ladies Conference.

Two Important Resolutions.

MYSORE, October 9.

Two resolutions of very great social importance were passed at to-day's sitting of the Mysore Ladies Conference, when about 200 ladies were present, one resolution condemning the practice of early marriage and the other against the custom of the tansure of widows. Both resolutions were discussed at length and passed without any dissentient voice. The resolution against the tansure of widows was moved by a Brahmin lady seventy-five years old named Rajammal who made an appealing speech. The Conference is proceeding.

News in Brief.

Messrs. H. D. Bose and Bijoy Krishna Bose, travelling in East Bengal for the Calcutta Relief Committee, arrived at Kuma, met representatives of the people and organised a strong committee for the relief of the district under Rai Bahadur Anurita Raha. They afterwards left for Bagherhat. For the Bengal Relief Fund, Rs. 1,07,501 have been collected.

On the 22nd ultimo was reported a big theft from a goods train at Ghorparan, near Jhajab, of bags of brass fittings and brass dust. The theft was perpetrated by a gang of about sixty men, mostly Nyas and Mahomedans, who are alleged to be professional dacoits living in jungles. It is said that armed with lathis and swords they attacked the train at midnight. A free fight ensued between them and the police and some constables were wounded. Of the robbers two men died of injuries. Thirteen arrests have so far been made.

Some excitement was created on Wednesday at Brijadurhab Street, Calcutta, when Mr. Cook, Acting Deputy Commissioner of Police, assisted by large force of Sergeants acting on certain information, suddenly surrounded a gambling den kept by Pooran Mall, who, with many others, managed to escape. The Police made twelve arrests.

The owners of hackney carriages in Calcutta have petitioned the Government of Bengal regarding the proposed branding of horses' hoofs on the ground that it is a cruel process. Veterinary Surgeons are, however, of opinion that branding of horses' hoofs is absolutely painless.

The S. S. "Macharada," belonging to Anchor-Brookline Bank Line, is expected at Calcutta this afternoon from London with cargo and a few passengers. It is reported that she is one of the biggest steamers that have come to Calcutta, being 518 feet in length, with a gross tonnage of 10,570 tons.

The report of the Committee, which recently met in London to consider the question of the establishment of Local Government Boards in the Provinces, has reached the Government of India and is under consideration.

The corporation unanimously agreed to raise the salary of Mr. Monie who had been appointed Municipal Commissioner for another three years from Rs. 2,500 to Rs. 3,000.

Anchor line S. S. "Olympia" Homeward bound arrived at Port Said on the 8th instant.

Tarubala, Manorama and Suchalata, three sisters aged 17, 12 and 6 respectively, belonging to a Brahmin family in Lakhimpur Goalpara sub-division in Assam were brought into the medical college hospital yesterday morning for treatment of gunshot wounds, said to have been accidentally caused on the 4th October while witnessing immersion ceremony of Goddess Durga in the Brahmaputra.

Associations and public bodies in Calcutta have been invited to nominate representatives as members. Mr. Cumming who has recently toured through the distressed areas will convene a preliminary meeting of the committee in Calcutta early next week, at which a small executive committee will be appointed and other arrangements made. There is no desire on the part of the Government to keep relief measures in official hands and there will be ample scope for services of voluntary workers co-operating with local committees, but it is hoped that the appointment of a central committee thoroughly representative of all interests in the presidency will prevent overlapping and waste and will secure the best results from the funds generously contributed by the charitable public.

A mass meeting in connection with railway workmen's association took place at Asansole on Tuesday last. It was largely attended. The meeting was opened by Mr. H. J. Archer, District Secretary. Mr. P. T. Kelly explained the object of the meeting which has to form an association to watch over the interests of railway workmen, European and Indian, in all parts of India. So far as is known only three railways, East Indian, Bengal-Nagpur and Great Indian Peninsula, were represented.

All passengers leaving India for Italy are warned of the necessity of obtaining on the passports the Visa of the Italian Consul at the port of departure before embarking for Italy.

It is notified for general information that the Madras Government is not prepared to grant passports for Straits Settlements or elsewhere to intending emigrants from the Punjab at Madras without prior reference to the Local Government. Emigrants should therefore take steps to provide themselves with passports before leaving the province.

జాబులు

I

ద్వితీయ గంభీరమండల గ్రంథాలయసభ.

అయ్యో, బ్రహ్మపురాంధ్రభాషాభివృద్ధి సమాజ పక్షమున బంధువులతో ఆగస్టు 18, 19 తేదీల యందు ద్వితీయ గంభీరమండల ఆంధ్రగ్రంథాలయ మహాసభ జరుపుటకు నిశ్చయించబడినది. ఈ సభకు జమీందారులును ఆంధ్రభాషా పాఠకులగు వివర్యులును, కావ్యరీతి వివరానికి తులనకు శ్రీ చెలికాని లచ్చారావు బహద్దర వారు సభాధ్యక్షత వహించ దయచేసి సంగీరించిరి. ఈ మహాసభకు విచ్చేయు మండలములో గల ఆంధ్రగ్రంథాలయ క్రమినిధికి శ్రీరామలిలాస గ్రంథమాల ప్రచురణలలో 8 గ్రంథములు చొప్పున శ్రీ జమీందారువారు బహుమతి చేయుటకు నిశ్చయించిరి.

భాగవత, శ్రీ శ్రీ బలరామయ్య, సంపాదకార్యదర్శి, గంభీరమండల ఆంధ్రగ్రంథాలయసంఘము.

II

చిత్తూరుమండలము - విద్య

అయ్యో, ఈనెల 8-న తేదీ ఆంధ్రపత్రిక యందు విద్యా విషయకమున ప్రభుత్వ సహాయము ప్రయోజనము గల గ్రంథములు ప్రకటనను బట్టి చిత్తూరుమండలమునకు 78,826 రూపాయలు, చిత్తూరు మ్యూనిసిపాలిటీకి 4,481 రూపాయలు, తిరుపతి మ్యూనిసిపాలిటీకి 4,458 రూపాయలు, ప్రొద్దుటూరు మ్యూనిసిపాలిటీకి 8,985 రూపాయలు అగు మొత్తము 86,875 రూపాయలు విద్యాభివృద్ధి నిమిత్తమై మా మండలమునకు దయచేసి కట్టు తెలియుచున్నది. మా మండలము విద్యయందు చాల పెనుకబడియుండుట సర్వజనులకు విదితమే. ఆంధ్రదేశము నందలి ఇతరమండలములకన్న మా మండలము అన్ని విషయముల యందును వెనుకబడియుండుట సాక్షాత్తుల లోపమున కేటవలచుచున్నది. ఇందు రాజులు జమీందారులు కలరు కాని వారి కష్టములు మిక్కిలియున్నవి. ఇతర మండలములందు విద్యా ప్రతిష్ఠాపనకు గ్రంథాలయములుగాని, ఉచిత పఠనమందిరములుగాని, విశేషములు లేవు ఎప్పుడునో మూలకొరతినన్నను వారి నాదరించువారు అరుదు. ఈ ప్రతిష్ఠాపనలకాది హేళన చేయువారు తలపుచుండురు. వారి సజ్జానము పూర్తిగా నాదరించిన దని కొందరున్ను. ఇటువంటి ప్రజాసముదాయము కలిగిన మాండలము సభివృద్ధికి తేగలుగుటకు ప్రభుత్వమువారు ఆసక్తి గ్రామములయందు విద్యాశాలలను స్థాపించి బిడల కుడిరముగా విద్యను గలపురు కొందరు శిశువులనుచే స్థాపించబడి ప్రాప్తవామ లేకబడియుండు గ్రంథాలయములకు ఉచిత పఠనమందిరములను విద్యాశాలలను నిర్మిం గవలసియున్నది.

పుత్తూరు చిట్టి బాబు నాయుడు.

III

బెడనాడతాలూకాబోర్డు

ఉపాధ్యక్షుల కష్టములు

అయ్యో, ఉపాధ్యక్షులకు జీతములు ప్రయోనింగు అయినవానికి రు 12-0-0; కాని వారికి రు 10-0-0లు. అయితే ఆగష్టునెల జీతము లింతవరకురాతేను ప్రసిద్ధింబుగారియొద్దకు వెళ్లి "అయ్యో, జీతములు సరిగా వచ్చుటలేదు. కలెక్షనలయొక్క నున్నది. లెఖబందారులుకొనుటకు వైకము అప్పుగా ఎవ్వరు నియ్యరు. ఇచ్చినది 10-కి రు 1-9-0 ల వడ్డీతో పుచ్చుకొనుచున్నాను. మాజీతమంతయు వడ్డీలకే సరిపోవుచున్నది." అని చెప్పుకొనిన అది నాపని గాదు, వైసు ప్రసిద్ధింబుగారిది అని చెప్పుచున్నాను. వైసుప్రసిద్ధింబుగారి దర్శనమునకు వెళ్లితే వారు, మాజీతములు త్వరగా పంపుటకు నేను విశ్వస్యమును చేయించుచున్నాను అని చెప్పెదను. అంతట నుపాధ్యక్షులు లెఖగ నింటికి వెళ్లవలసిందే గాని మాయమాలాకు టకు పోయెను. అయితే వర్సిద్ధింబుగారు కాజ్యుచిల్లీవులు మంజూరు చేయుటలేదు. వైవారియొద్దకులకు లోబడి నెలపు పంజూరుకు ప్రాసీకొని నెలపువీడ వెళ్ళి ఉపాధ్యక్షులను జరిమానాచే. మరి యు, కోర్టు కు నిమిద వెళ్ళిన ను కు నే గా ని కి ని జరి మా నా యే గ లి. ఇంతటినుండి యుపాధ్యక్షుల కష్టపనులున్నను మానకొని పాతకాలను కనిపెట్టుకొని యుండవలసినదే. ఇదివరకు నెలపులు ఇక పెక్కువర్ష మంజూరు చేయుచుండెడివారు. అప్పుడింత

యబ్బంది లేక యుండెడిది. ఇప్పుడు కొడుకు జబ్బుగానున్నను పెండ్లాడుకు జబ్బుగానున్నను ఇంకను బంధువులకు జబ్బుగా నున్నను నెలపు దొరకుట కష్టము. న్యాయముగ నేయుపాధ్యక్షులుడైనను ప్రసిద్ధింబుగారిలో మాట్లాడుదురున, జీతము వనిని తీసివేయుదురును భయము. అన్నిటిపాట్రు మెంటులలోను కలెక్షన్ బలైతే లిచ్చుచున్నాడు. నర్సాపురము తాలూకాలో రుల్లో 8 రూపాయ లిచ్చుచున్నాడు. ఇచ్చట నేమియులేదు. సరిగా జీతము మాట్లాడులేదు. ప్రసిద్ధింబుగారి రింకనుండి జీతములను సరిగా బంపుచు కలెక్షన్ బలైతేల నిప్పించుచు నెలపులు మంజూరు చేయగోరినాము.

ఒక ఉపాధ్యక్షుడు.

IV

రెండోద్రవనభ లేల?

అయ్యో, ఆంధ్రమహాసభకు ఒక్క రాజకీయస్వార్థం క్రమముననే మోక్షము గలదనువారికి మాత్రము కష్టత్రయమునకు కారణముని తోచవచ్చును. ఆంధ్రోద్యమము ప్రపంచమునకు మామవులను ఏకభావ కర్మలను చేయుటకు భావకుమించిన సాధనము లేదు యెందుకై చాటుటకును ఆంధ్రజాతి వికాసమునకును ఏర్పడిన జాతీయోద్యమము ఆంధ్రోద్యమమునందు ఆ ప్రకృతివికాసమునకును మానవజాతివికాసమునకును తగిన కత్తు లంగిరినమై యున్నది ఆంధ్రోద్యమము వికాసమైనది పోతమైనది జాతీయసభయందు ఆంధ్రరాష్ట్రసంఘము సంగీరించినను భాషాప్రయత్న రాష్ట్రసంఘము సంగీరించు బడలేదు. భాషాప్రయత్నము జాతీయ సభవారింగీరించినను సరిపాట్లను గూర్చి వారేవిధముగా సంగీరించెదరో తెలియదు. ప్రభుత్వమువారి లెంగిరించెదరోయిన సంతోషము మాంటుపర్చు వేదకములలోని నూచలతో తీరదు. ఈ కారణములచేత జాతీయసభ చేర్చియించబడిన రాష్ట్రసంఘమే ప్రతిరక్షముగా కృషిసంబంధ పాసగదు. ఆంధ్రరాష్ట్రమేర్పడినంతనే ఆంధ్రోద్యమము ఫలించినది చెప్పటకు పోలేదు. నే దాంధ్రోద్యమప్రభావముచేత ఆంధ్రులవృద్ధులు కడి కలకుండి బయలు వెళుచున్న ఆర్థిక సా.భి.క.భావ మక భర్త వ్యామోహము లన్నియు ఫలకర మైనవృద్ధి ఆంధ్రోద్యమము సాధ్యము కాగలదు. రెండునుకలబుటచేత రాష్ట్రసంఘమునకు కొంతబలముపొచ్చును. ఆంధ్రోద్యమమునకు బలము తగ్గును. ఆంధ్రోద్యమముపట్ల సంపూర్ణాభిమానులుగ కొందరు ప్రభుత్వోద్యోగియులు గలరు. వారు రాజకీయస్వార్థకృత్యాభిలాషచేత ఆంధ్రోద్యమము సంగీరించుటలేదు. కొందరు మతాభిలాషచేత ఆంధ్రోద్యమము సంగీరించుచున్నాడు. కొందరు సంఘ సంస్కరణాభిలాష చేతను మరి కొందరార్థికాభిలాషచేతను మరికొందరు గ్రంథాలయాభిలాషచేతను ఇట్లే అనేకు లనేకవిధములగా సంగీరించుచున్నాను. ఆంధ్రరాష్ట్రములయందు నిరసించుచున్న ఆంధ్రులు ప్రతిమ ఆంధ్రోద్యమముపట్ల సంపూర్ణాభిమానులు గలిగి కృషి చేయుచున్నాను. కృతకప్రయత్నములకు రెండు సభలను ఒకటిగా చేయుటచేత జాతీయసభకు సంగీరించబడిన రాష్ట్రసంఘసభయే సజీవభావము వారియందు ఉదయించి ఆంధ్రోద్యమ ప్రభావముచే వారియందు గలిగిన జాతీయభావమునకు కొంత కళితగ్గును. ఇది నాని యనుటకు పోలేదు కత్తు లి మహాసభయొక్కయును దివిడిచున్నది. సర్వకత్తులు ఫలకరమగుటకు రెండు సభలే కరణము.

దక్షిణాల, చింతమనేని భావయ్య.

V

గుంటూరు విద్యము.

అయ్యో! తమ క్రమికారక్షణము, 25-8-9 తేదీ, "గుంటూరు విద్యము" అని ప్రాసిన బీదవారియొద్దమును జూచిరి. ఈయన మాజిల్లాలో కరివంతు తాలూకాలో రెండున్నది, మాజిల్లాకు సరిపోవుభాగము ఆరెండుతాలూకాలలో కుండునదియు ప్రక్కనున్న కృష్ణాజిల్లాకంటే నిచట విద్యపు ధర యెంతకెక్కువగానుండవలెనియు, ఆజిల్లాకుభి.క.ల వలె మాజిల్లాకుభి.క.ల లేల చేయరాదననియును మానసియులగు కొందఱు వెంకటప్పయ్యపంతులుగారయిన ధర తగ్గించు విధ మలోచించువలయుననియు ప్రాయముచున్నాడు. కృష్ణాజిల్లాలో మాగాణిపండ్లతాలూకాలో బందరు, భీమవరం ఏలూరు, గుడివాడ, కైకలూరు, నూజివీడు, నర్సాపురము, తణుకు, దివి (అరిగిగడ్డ) 9 తొమ్మిదితాలూకాలు. ఒక కంట పూర్తిగాను రెండుకంటలు కొన్ని తాలూకాలును మరి కంటలుండగా కృష్ణాజిల్లాలోపాటు గుంటూరుజిల్లాలో రెండు

తాలూకాలలోపండే కంటలును నమధరకే కాకులయునని కొరట యెంతటిభర్తమో తెలియకున్నది. వీరెక్కోగాని విద్యవత్తుమునుడిచి బీదవారుకలె గోరుచున్నది. అందువలన బీదరావారిభాగ్యముల విషయమై యాలోచించక విద్యపు ధర దిశాదిశాభివృద్ధి గాంచుచున్నదని ప్రాసించి. మాజిల్లాలో దాదాపు ఏడుతాలూకాలున్నవి. అన్ని మెట్టకంటలుపడుచున్నవి. రెండుతాలూకాలలో కుండునదికంటటియే పడుచున్నది. ఈరెండుతాలూకాలవారు కుండివిన వరిభాగ్యమును బీద ప్రాసించి కారము జిల్లాకుభి.క.లకు తక్కిన ఏడుతాలూకాలవారికి తక్కువధరం కిప్పించుచుండిట్లుయిన మెట్ట తాలూకాల వారు పండించుచున్న జొన్నలు, కబ్బ, వరిగలు, కొర్రలు లేవిదలు, గోదములు, మొదలైన యాచార్య భాగ్యములు, మినుములు, కేసలు, కందులు, వెసలు, మొదలగు పప్పుదినుములు ప్రత్తి, పొగాకు, నీలియను, మిరపకాయలు, భరియలు, అయిదాలు చున్నగు నెన్నియో యితర కస్తువులు మిలిమిరివధరల కమ్ముకొని భవమును నిలువజేసి కరిభాగ్యముకన్న మిగిలినను ప్రపంచముల నిమిత్తము మెట్టతాలూకాలవారి నాక్రియించుచున్న మాగాణి తాలూకాల వారికి పొచ్చువడ్డీతో నప్పులియ్యవచ్చును ఇది మీ కిష్టమే కాబోయిన! మిరపకాయలు వలదుగురు 10-0-0 లు అమ్మువచ్చును ప్రత్తి 1 కి తట్టిరు 100 లు కరకమ్మువచ్చును, జొన్నలు, కబ్బలు, రూపాయలు 5, 5 కేళ్లు అమ్ముచున్నను తక్కువధరల కిప్పించువది మీర జిల్లాకుభి.క.లకును కొరతై. మాగాణి తాలూకాలలోనుండు బీదవారి నేనును రూపాయలు 5 కేళ్లు చొప్పున విద్యముకొని వారు సంపాదించు మాలికి నచ్చు రియ్యము రెండు పూటలకు చాలక పన్నులు పండుకొనుచున్నాడు. మరి కొందరు రెండు రోజుల కొర్రలు దినుచున్నాడు. ఇట్టివారు రేపల్లె, తాలూకా, పెదమట్టపూడి, పెదబల్లి, అమరాలపల్లి, నిజాంపట్నం, దిండి, కరిపూడి గ్రామములలో అనేకులున్నాడు. వీరికి మెట్ట భాగ్యములు జొన్నలు కబ్బలు కరకలు మొదలగునవి రూపాయలు 7, 8 కేళ్లు చొప్పున అందజేసియువలె, రెండు పూటలు నుభముగా గడుపుకొనగలరు. వీ మొలు లాలకించునా రెండు? ఇది యంతయు జూచియే యధికారులు పెద్దయకమ్ములను విశేషాంధోళనమున్న పోలీసు సమయోచితముగ కట్టుబట్టుతో, విద్యము సమ్మించుచున్నాడు. మాజిల్లాకుభి.క.లలో ఒక్క విద్యమునకు మాత్రమే నియమిత ధర లేర్పాటుజేసి మిగిలిన జొన్నలు కబ్బల భాగ్యములకు ధరలకు నిర్ణయము చేయవలెనుట కారణము తెలియదు. ఇప్పటికైనను మాజిల్లా యధికారులు మెట్టభాగ్యముల విషయము ఆలోచించ ప్రార్థించుచున్నాను.

రేపల్లె తాలూకా రయత్తు.

మంచి తరుణము! [1761

ఈ ధరలు ఏమిదినములవలెకే యుండును.

మానద్ర చాల మొత్తము నిలవమున్నందున ధరతగ్గించి విక్రయించ బూరితిమి. ఎన్ని ఇంతి వర్తము కాకులముననినను దోహదము. 6 దినముల కలరు వర్తము కలవు.

కలరు వర్త 1-కి 1-12-0, కేంద్రేక్ చిటి వర్త 1-కి 1-12-0 కాకి కలర్ వర్త 1-కి 1-12-0. అనామదాబాదు భోవలి రిమూరలు పాడుగు 8 మూరలు పెడప్పు నెల 2-12-0.

వర్త 1-కి వివి చాట్టి 0-4-0; 8 కొనిన పోట్టికి ఇనాము.

చిరునామ: కొర్నాటు కట్టుజులివి వ్యాపారులు, 272 మంటుస్రీలు, మంటుబిల్లింగు పోస్టు, మద్రాసు.

త్వరపడుడు! త్వరపడుడు!

సుగుణము ఆద్యుతమగు నవల

ఇది చక్కని చిన్ననవల గ్రంథము. ఇది నులభతైతిని తేటతెలుగులో వ్రాయబడినది శ్రీ వీరాపురపు సంస్థానకండియు, ఇతర పండితులు, గ్రంథాలయధాతరులు, అనరవిర్ శ్రీ కొంత వెంకటప్పయ్యగారు బి. ఏ. టి. ఎల్. ఇతరులు చదివి మిక్కిలి పొగడినారు. ఈ కథ యిది చాతుర్యముగాను మనసునకు ఆనందముగాను యుండును. చదివిన దాని యెక్కితము తెలియును. కొద్ది క్రతులే మిగిలియున్నవి. వీరి నెల పోట్టితో నచాడు. 0-8-0.

అత్తలూరి సూర్యవారాయణ, (1785) ఈమని, కుగ్గిరాలపొద్దు, గుంటూరు జిల్లా.

బెన్సెన్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధి సారసవరిల్లా

అత్యంత ప్రభు రక్తములను జనించు వాడ్యములకు
రీతిమైనది మందు. మరుపులను, మచ్చలను, గండములను
తొలగించు, ప్రాంతమెప్పులను అన్ని నిధములను గలగు చర్మ
రోగములను పోగొట్టును. (28)

మిక్కిలి కీర్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి

వనోపధి సారసవరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము,
ఇది మనము మధ్యపెట్టినను అన్ని విధములైన దోషములను
తొలగిస్తును. శరీరమునందలి పాదరసదోషములను, మలబద్ధక
మును కారణమందును శోషమును పోగొట్టిరక్తమును
శుభ్రపరుచును. శరీరాంగ్యమును గలగజేయును. 16 రోజుల
వరకు వంటకు 4 కొన్ని బుడ్డిలో అమ్ముచును.

పాపైటరు.— పి. డి. సావంత్,

44. పనసవాడి, నెం 2 బొంబాయి

Proprietor: P. D. SAVANT,
Fanaawadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

మంచి గుణముగల శాస్త్రీయోపధములు.

బృహత్ మంజుష్టాదిక్వాధ

రక్తమును శుభ్రపరచుటలో ప్రతీ సమైవది.
½ పాను సీసా రు 0-12-0.

చంద్రవభ గుటి

మూత్రవ్యాధుల యందు అమోఘముగ
వనిచేయును. తులం 1-3 రు 1-0-0.

వాసవలేహము

దగ్గునకు మంచిమందు.

½ పాను సీసా రు 0-10-0.

వ్యవహారములన్ని యువాండ్లయభివృద్ధి
జరుగువలయును.

జాండా ఫార్మస్యూటికల్

వరుగ్

ఆయుర్వేద యోగముల జేయువారు
బొంబాయి నెం 13.

The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Ayurvedic Pharmacists.
Elphinstone Road, Bombay, 13.

కే. ఎస్. ముత్తయ్యగారి

(1821) ప్రఖ్యాతిచెందిన
నారకట్టు అంగవస్త్రములు, చీరలు.

ప్రతిదినమున బాగా ఉరికికట్టుకొనుటకు చాల
యోగ్యమైనది. చాల చౌకగాను బట్టలు మేలుగాను
ఉండును.

6 మూరలు 44 అంగుళములు క్రయము రూ 4-12-0

7 " 50 " " " 5-0-0

8 " 50 " " " 6-8-0

16 మూరలు చీర 44 అంగుళములు " 18-0-0

మొదట " 18-0-0

12 మూరలు 42 అంగుళములు " 9-0-0

మొదట " 12-0-0

అన్ని విధములైన వస్త్రులకముల దొరకును.

కాట్టలాగు ఉచితము.

K. S. Muthiah & Co,
SILK HOUSE, BENARES CITY.

అమృతాంజనము

చక్కని డబ్బిలో సహా సీసా 1-3 వెల 0-8-0

తలనొప్పల మాన్పును. పార్శ్వపునొప్పల బా

దోలును బాయువు పోట్ల పోగొట్టును.

16 రోజులపాటు పాటు, బొంబాయి, రంజితపట్టి, మద్రాసు.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయమున వెలకుదొరకు పుస్తకముల జాబితా.

1. ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరావి సంచికలు.

ఆంధ్ర పత్రిక విశిష్టవిచిత్రములతో నిండియుండును.

మొదటి సంచిక	వెల ప్రతి 1-3	1.0-0
రెండవ " "	" "	1.0-0
మూడవ " "	" "	1.0-0
నాల్గవ " "	(కొద్ది క్రితులే)	1.8-0
ఐదవ " "	" "	1.0-0
ఆరవ " "	" "	1.0-0

ఇందు విశిష్ట మహాసంగ్రాహ చరిత్రము
విశేషము.

ఏడవ సంచిక	వెల ప్రతి 1-3	1.0-0
ఎనిమిదవ " "	" "	1.0-0
తొమ్మిదవ " "	" "	1.0-0
పదియవ " "	" "	2.0-0

6, 7, 8, 9 సంచికలలో ఆయా సంవత్సర
ములలో జరిగిన సంగ్రాహ వివరములు సంత
ముఖ విశిష్టములతో ముద్రితమై యున్నది.
ఈ పదిసంచికలను ఏక కాలమున కొనువారికి
మొత్తము మీద సరసముగ యిచ్చెదము.

2. ఆంధ్రోద్యమము.

ఇందు ఆంధ్రమహా సభాభ్యుదయ యాత
వ్యాసములు, అవ్యాస సభాభ్యుదయ యాతవ్యాస
ముఖ విశిష్టములు, చిత్తు తీర్మానములు
గురుజులుగా చక్కని శైలిలో వెదకబరచు
లతో ముద్రితమై యున్నది. వెల ప్రతి 1-3 1-8-0

3. ఆంధ్రసర్వకళాశాల: విద్యావ్రవృత్తి.

ఇది క్రియకు కట్టమంది రామలింగా రెడ్డి
గారి విరచితము వెల 0-4-0

4. ఆత్మజ్ఞాన.

దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీ
యచర్చ, పా. జగన్నాథస్వామి డి. ఎ. గారి విర
చితము వెల 0-8-0

5. శారదాంబ.

సంఘమురాచార సంస్కరణమునకు మార్గ
మందు మామబడినది ఇది శ్రీ భర్తృహృదిన యాన
నాటకము వెల 0-4-0

6. శ్రీరామవిజయము.

ఇది ఏదెంతయు చక్కనినాటకము. శోక
లై వేంకటరమణ రావు డి. ఏ. గారిచే వ్రాయ
బడినది వెల 0-8-0

7. అమృతవల్లి.

1-4-0

8. బుద్ధచక్రము.

విజ్ఞానచంద్రికా కవిమర్తు కవీశ్వరుల బహు
మతులను బడసిన కంచనవల్లి కవచమ్మగారిచే అను
వాదించి బడినది. 0-8-0

9. కవిత్వరత్న విచారము.

క్రియకు కట్టమంది రామలింగా రెడ్డి ఎం. ఏ.
నాటకము వెల 1-8-0

10. తృణకంఠము

0-4-0

11. స్నేహలత

0-4-0

రాయప్రోలు మల్లాధారాచారిచే విరచితము.

12. ఏకభాషావిప్రీతి ప్రశంస

0-4-0

13. ఆంధ్రోద్యమము

ఆంధ్రోద్యమ తత్వమును వెలుపు అన్ని పార్శ్వము 0-2-0

14. ఘోకలే చిత్రవలము

0-1-0

15. విలాకతరంగిణి

0-4-0

(పాఠ్యకర్తలకు వేలు)

దిరునామము:—

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము

పాస్టాళాక్సు 212 మద్రాసు

నర్వృశ్చిక విషనంజీవిని.

(రీజిస్టర్డ్ ట్రేడు మార్క్)

దుఃఖముతో వచ్చువాడు సంకోచముతో పోవువాడు.
గుణములేదని రుజువుచేయువారలకు రూ 100 ఇవ్వం.

ఇది ప్రతి కుటుంబమునందుండ
వలసిన ముఖ్యమందు. ఆ
ముఖమున, జీవితవైద్యులచే పో
స్తగాంచబడియున్నది. ఎన్నిదినము
జంపినను మందు గుణముమూలము
తేలునకు మార్పును కాక ఎలక,
వక్క, పాము, బట్టి మొదలగు
విషజంతువుల కాటులకు నశయో
గిండును. వెల పాకెట్ 1-3 0-8-0
పాకెట్ 0-8-0. 1 డబ్బా పాకెట్
వెల రూ 5-0-0. పోస్టలే వేలు.

పిళ్ళేపూరి 2 ప్యాకెట్లు కెప్పియకొనువారికి పోస్టలే ఇవ్వం
కర్రలకు 100 25 రూపాయలు కవిరామ నియ్యలకును
అరువామూ:— ధన లక్ష్మి కెం పె ని,
16 వెంకటేశ్వరస్వామి వీధి, సాకారుకేట పాస్టా, మద్రాసు

ప్రకటన

మహా మహాపాథ్యాయ కొక్కండ వెంకటరత్న కవి
విరచితములైన అమృతవల్లి ప్రశంస (గంధములు) గలవు.
ఆంధ్ర భాషాభివృద్ధి లెగలై నవీగంధముల నమ్మజేయించుట
వెల్లెడలేని వెంకటరత్న కవి కుటుంబమునకు దగిన భవనహోద
మునుజేసి గంధముల వివరములను సర్వస్వార్థోక్తియులను బడ
యగలరు. ఆందువలన భాషా నేరను జేయుటయును నిశ్చయము
నీతియందున్న వెంకటరత్న కవిగారి కుటుంబమునకు సహా
యము జేయుటయును రెండు ముక్కరములును గలగ గలవు.

1 శ్రీమతీ మాధవమ్మ (నాటకము) 2 ఘటి
కాచలముహాత్యయము (ప్రబంధము) 3 అజామిలో
పాఖ్యానము, (యక్షగానము) 4 సత్యనారా
యణచాయనము (ప్రబంధము).

ఈ వివరముల వివరములను తెలిసికొన గోరవారు
క్రింది చిరునామాకు వ్రాసికొనవలయును.

వెంకటరత్న కవి గంధములు

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, రంజితపట్టి, మద్రాసు.

పాఠ్యపు పేంకటాచలపట్టితులవారి

ఆయుర్వేదీయ సిద్ధాంతములు.

1 అక్షిపిలానరసము:—అక్షిపిలముల పేరు శోగము
కులక్షిపిలాన రసములను నిరోధింప యున్నది. 2 క
మొక అక్షిపిలాన రసముగల సీసా తరువాత సుంకెనేది
క్షిపిల సర్వోత్తమమైన సిద్ధాంతము వేరొకటి లేదని వాడు
సంకోచముగ అల్పముగలగు. దినబద్ధము, మూడిన నాల్గవ
స్థానములు, సన్నపాదము మొదలగునవి సర్వకళాగమములు.
సీసా 1-3 1-0-0, 5-3 1 ఇవ్వం. (834)

2. శ్రీనివాస తైలము:—తైలము గడ్డము, కుంభము శోధి
పాఠ్యములను చూచియుండు. సీసా 1-3 0-8-0, 5-3 1 ఇవ్వం

3. కైకావల రామము:—దీనిని సేవించినపుడునుండియే
ముక్తమగు కట్టక (కలరా) బాంబిలేషి, కలశేషి, అత్యర్ధ
సేదము గుణములు గలగలను. సీసా 1-3 1-0-0, 5-3 1 ఇవ్వం.

4. బాంబిలేషి:—విద్యుతము వెలకాటి; విద్యుత్
మందు, మందులు, ముఖబద్ధము, అత్యర్ధ శేషి, కృత్వము, కను
భ్రష్టియందును. ఆకలిలేవలకును మోసములగును గుణములు
2 డబ్బా పుష్టిగలవా 5 రుదము. సీసా 1-3 0-12-0, 5-3 1 ఇవ్వం.

5. శోభామయినార కస్తూరిమృగము:—విద్యుతము వలన
అన్ని ముడిదినవారికి, దొరికింపబడి పోయిన కుం
కాతి, ముంకము, ముంకము, దద్దు, అత్యర్ధము, 4 రు
కాదం, పార్శ్వమూలము, ముఖబద్ధము, దద్దు, 4 రు
నశిబద్ధము, దర్శనము మొదలగునవి గుణములు
చేక శోగములను చూచునట్లగును (800)

300 మూలము గల సీసా 0-4-0

4 డబ్బా కస్తూరి 3-3 1-8-0

" " 12-3 2-12-0

" " 25-3 5-8-0

కలి బోషణము శోభామయినారము మొదలగునవి గుణములు

శ్రీ సీతారామ వైద్యశాల, మద్రాసు.